

GUVERNUL
REPUBLICII MOLDOVA

RAPORTUL ANUAL

privind asistența
externă oferită Republicii
Moldova în anul **2023**

GUVERNUL
REPUBLICII
MOLDOVA

Cuvânt înainte

Cetățenii, Guvernul și administrația publică în întregime sunt profund implicați într-un proces transformator al societății care vizează atingerea obiectivului strategic de a deveni parte a familiei Uniunii Europene. Suntem recunoscători partenerilor noștri de dezvoltare pentru sprijinul semnificativ și de lungă durată pentru dezvoltarea durabilă și rezilientă a țării noastre, în special în aceste vremuri și circumstanțe dificile.

Sprijinul și asistența oferită de comunitatea partenerilor de dezvoltare au avut un impact major asupra capacității țării de a face față provocărilor economice, energetice, de securitate și umanitare, urmare a efectelor multidimensionale provocate de războiul Federației Ruse din Ucraina.

În actuala conjunctură economică, este esențial ca măsurile de redresare pe termen scurt să fie completate de reforme pe termen lung care vor contribui la trecerea de la modelul economic actual la o creștere economică de durată, care să ofere oportunități de dezvoltare și investiții în țară, dar și o integrare treptată în spațiul european pe toate dimensiunile.

Dorin RECEAN
Prim-ministru

Cuprins

Lista diagramelor și tabelelor

Acronime

1. Introducere. Scopul Raportului și Metodologia
2. Datele pentru 2023 și principalele constatări privind impactul asistenței externe la nivel național.
3. Consolidarea mecanismului de coordonare și management al asistenței externe.
4. Asistența externă recepționată de către Republica Moldova pe parcursul anului 2023
 - 4.1. Asistența externă recepționată
 - 4.2. Asistența externă canalizată conform sectoarelor de intervenție
 - 4.3 Platforma de Sprijin pentru Republica Moldova vs Platforma Parteneriat pentru Moldova
5. Suportul bugetar și asistența macrofinanciară oferită Republicii Moldova de către partenerii externi de dezvoltare
6. Programele de cooperare transfrontalieră și transnațională la care Republica Moldova este parte
7. Acordul dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României privind implementarea programului de asistență tehnică și financiară în baza unui ajutor financiar nerambursabil în valoare de 100 de mil. EUR acordat de România Republicii Moldova
8. Concluzii și perspective
9. Anexe

Anexa 1: Asistența externă acordată de către partenerii externi de dezvoltare în 2023

Anexa 2: Informație privind Acordurile de granturi și împrumuturi externe semnate în anul 2023 (per donator/creditor)

Anexa 3: Documente strategice de cooperare pentru dezvoltare ale partenerilor externi pentru Republica Moldova coordonate pe parcursul anului 2023

Anexa 4: Sinteza proiectelor finanțate din surse externe, incluse în bugetul de stat pentru anul 2023 (executat, cheltuieli)

Anexa 5: Lista instituțiilor beneficiare de asistență externă, în anul 2023

Anexa 6: Informația privind acordarea surselor externe (împrumuturi/granturi) pentru susținerea bugetului de stat în anul 2023

Lista diagramelor

Diagrama 1: Topul partenerilor de dezvoltare, conform debursărilor în 2023 (mil. EUR)

Diagrama 2: Structura asistenței externe pe instrumente de finanțare (canalizată prin sectorul public)

Diagrama 3: Structura asistenței externe pe instrumente de finanțare (canalizată prin sectorul privat)

Diagrama 4: Structura asistenței externe pe instrumente de finanțare (canalizată prin sectorul non-guvernamental)

GUVERNUL
REPUBLICII
MOLDOVA

Diagrama 5: Structura intrărilor de asistență externă conform sectoarelor de intervenție

Diagrama 6: Distribuția proiectelor de asistență financiară și tehnică conform sectoarelor de intervenție în anul 2023

Diagrama 7: Intrările de suport bugetar în anul 2023

Lista tabelelor

Tabel 1: Informații generale privind Programul Operațional Comun România – Republica Moldova 2014-2020

Tabel 2: Informații generale privind Programul Operațional Comun Bazinul Mării Negre 2014-2020

Tabel 3: Informații generale privind Programul Transnațional Dunărea 2014-2020

Tabel 4: Informații generale privind Programul Interreg NEXT România-Moldova 2021-2027

Tabel 5: Informații generale privind Programul Intereg NEXT Bazinul Mării Negre 2021-2027

Tabel 6: Informații generale privind Programul Interreg Regiunea Dunării 2021-2027

Lista acronime

AA	Acord de Asociere cu Uniunea Europeană
ADA	Agenția Austriacă pentru Dezvoltare
AE	Asistență Externă
AF	Asistența Financiară
AFD	Agenția Franceză pentru Dezvoltare
AMF	Asistența Macro-Financiară
AMP	Platforma pentru Gestionarea Asistenței Externe (Aid Management Platform)
AOD	Asistența Oficială pentru Dezvoltare
APC	Autoritate Publică Centrală
APL	Autoritate Publică Locală
AT	Asistența Tehnică
BDCE	Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei
BEI	Banca Europeană de Investiții
BERD	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BIRD	Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BM	Banca Mondială
BNM	Banca Națională a Moldovei
BNS	Biroul Național de Statistică
BPN	Bugetul Public Național
BS	Bugetul de Stat
CBTM	Cadrul Bugetar pe Termen Mediu
CC	Consiliul Concurenței
CE	Comisia Europeană
CoE	Consiliul Europei
CEC	Comisia Electorală Centrală
CIPS	Comitetul Interministerial de Planificare Strategică
CNA	Centrul Național Anticorupție
CS	Cancelaria de Stat
CZK	Coroană cehă
DST	Drepturile Speciale de Tragere
ECF	Mecanism Extins de Creditare
EFF	Mecanism de Finanțare Extinsă
ELP	Parteneriat pentru Educație Timpurie (Early Learning Partnership)
ENI	Instrumentul European de Vecinătate (European Neighborhood Initiative)
ENI CBC	Inițiativa cooperării transfrontaliere din cadrul ENI (Cross Border Cooperation)
ERDF	Fondul European de Dezvoltare Regională
ESPN	Program UE privind Rețeaua Europeană de Observare a Amenajării Teritoriului
EUR	Euro
FAO	Organizația pentru Alimentație și Agricultură
FMI	Fondul Monetar Internațional

GEST	Grupare Europeană de Cooperare Teritorială
GIZ	Agenție de Dezvoltare Germană
GNL	Grup Național de Lucru
G7	Grupul celor Șapte
HG	Hotărâre de Guvern
IATI	Inițiativa Internațională pentru Transparența Ajutorului
IDA	Asociația Internațională de Dezvoltare
IFAD	Fondul Internațional pentru Dezvoltarea Agricolă
ILO	Organizația Internațională a Muncii
IGPF	Inspectoratul General al Poliției de Frontieră
IMM	Întreprinderi Mici și Mijlocii
Interreg	Regulament pentru obiectivul de cooperare teritorială europeană
Interreg NEXT	Inițiativa de vecinătate externă Interreg NEXT
IOM	Organizația Internațională a Migrației
IPA	Instrumentul de Pre-Aderare
JICA	Agenția Japoneză pentru Cooperare Internațională
JYP	Yen japonez
KfW	Banca Germană de Dezvoltare KfW
LIP	Proiecte Mari de Infrastructură (Large Investment Projects)
MA	Ministerul Apărării
MAE	Ministerul Afacerilor Externe
MAI	Ministerul Afacerilor Interne
MAIA	Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare
MC	Ministerul Culturii
MDED	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării
MDL	Leul moldovenesc
ME	Ministerul Energiei
MEC	Ministerul Educației și Cercetării
MF	Ministerul Finanțelor
MJ	Ministerul Justiției
MM	Ministerul Mediului
MMPS	Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei
MPP	Platforma Parteneriat pentru Moldova
MS	Ministerul Sănătății
MSP	Platforma Sprijin pentru Moldova
NDICI	Instrumentul de Vecinătate, Cooperare pentru Dezvoltare și Cooperare Internațională
OCDE	Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică
OCDE DAC	Comitetul de Asistență pentru Dezvoltare în cadrul OCDE
ODD	Obiective de Dezvoltare Durabilă
OMS	Organizația Mondială a Sănătății
ONG	Organizație Non-Guvernamentală
ONU	Organizația Națiunilor Unite
p.p.	Puncte procentuale
PCTT	Programe de Cooperare Transfrontalieră și Transnațională

PCTTI	Programe de Cooperare Transfrontalieră, Transnațională și Interregională
PIB	Produsul Intern Brut
PMT	Instrument de Gestionare a Proiectelor
PNA	Planul Național de Acțiuni pentru aderarea Republicii Moldova la UE
PND	Planul Național de Dezvoltare
PNUD	Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare
POC	Program Operațional Comun România – Republica Moldova
PRD	Document cu Cerințele Produsului (Product Requirements Document)
RM	Republica Moldova
RON	Leul românesc
SB	Suport Bugetar
SDC	Oficiul Elvețian de Cooperare în Moldova
SUA	Statele Unite ale Americii
UE	Uniunea Europeană
UNAIDS	Programul Comun al Națiunilor Unite privind HIV/SIDA
URBACT	Program UE de Dezvoltare Durabilă a Orașelor
USAID	Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională
USD	Dolarul american
VNB	Venit Național Brut

1. Introducere. Scopul și metodologia utilizată pentru elaborarea Raportului.

În conformitate cu angajamentele pe plan internațional în domeniul eficientizării asistenței externe, precum Declarația de la Paris (2005), Agenda de acțiuni de la Accra (2008), Angajamentele de la Bussan (2011) și Comunicatul de la Mexico (2014), principiile general recunoscute pentru eficientizarea cooperării pentru dezvoltare la care s-a aliniat Republica Moldova sunt:

- **Asumarea** priorităților de dezvoltare de către statele în curs de dezvoltare: țările trebuie să definească modelul de dezvoltare pe care doresc să-l implementeze și să utilizeze sistemele naționale pentru implementarea acestora.
- **Accent pe rezultate:** asistența oferită urmează a fi concentrată pe impactul real și măsurabil asupra dezvoltării.
- **Parteneriate incluzive:** Dezvoltarea depinde de participarea tuturor actorilor și recunoaște diversitatea și complementaritatea funcțiilor acestora.
- **Transparență și responsabilitate comună:** Cooperarea pentru dezvoltare trebuie să fie transparentă și responsabilă față de toți cetățenii

Anual, pentru **asigurarea vizibilității și transparenței asistenței** de care beneficiază țara, conform prevederilor HG nr.377/2018 cu privire la reglementarea cadrului instituțional și mecanismului de coordonare și management al asistenței externe, autoritatea națională de coordonare a asistenței externe *elaborează și prezintă spre examinare Comitetului interministerial pentru planificare strategică raportul anual privind asistența externă. Ulterior, Raportul anual privind asistența externă se prezintă spre informare Guvernului și comunității donatorilor/creditorilor.*

Scopul Raportului - asigurarea transparenței și vizibilității asistenței externe pentru dezvoltare acordate Republicii Moldova pe parcursul anului 2023 de către partenerii externi de dezvoltare, pentru a informa intervențiile și luarea deciziilor în alocarea resurselor în mod eficient și aliniat la obiectivele de dezvoltare la nivel național.

Raportul conține informații sistematizate cu privire la:

- I. volumul asistenței externe acordate Republicii Moldova și sectoarele de intervenție;
- II. asistența canalizată de către partenerii externi prin sistemul trezorerial, precum și conform instrumentelor de finanțare în sectorul public, privat și ONG;
- III. portofoliile celor mai activi parteneri externi ai Republicii Moldova;
- IV. programele de suport bugetar și asistența macrofinanciară;
- V. programele de cooperare transfrontalieră, transnațională și interregională.

Metodologia de lucru prevede analiza datelor și informațiilor recepționate de către Cancelaria de Stat, în calitate de autoritate națională de coordonare a asistenței externe, pentru anul 2023, de la

partenerii externi de dezvoltare coordonatorii sectoriali ai asistenței externe, datelor din cadrul Platformei pentru Gestionarea Asistenței Externe, precum și din sistemul trezorerial național.

La nivel național, 20 de parteneri externi de dezvoltare și 33 de autorități/instituții publice au raportat asistența externă acordată și, respectiv, recepționată pe parcursul anului 2023. Informația a fost

colectată în perioada februarie-mai 2024 în baza Chestionarului înaintat spre completare partenerilor externi și autorităților naționale ce se regăsesc în prezentul Raport.

Datele prezentate includ: numărul proiectelor în implementare/finalizate în perioada anului 2023, angajamentele și debursările aferente instrumentelor de finanțare (asistență tehnică, suport bugetar - grant/împrumut, proiecte investiționale – grant/împrumut, alte instrumente) în conformitate cu sectoarele recipiente de asistență (public, privat și non-guvernamental).

Datele prezentate au fost analizate în corelare cu cele reflectate în sistemul trezorerial, precum și asistența ce nu se regăsește în sistemul trezorerial și se implementează prin management direct și indirect al partenerilor externi de dezvoltare, ex. prin agențiile oficiale de dezvoltare ale statelor membre UE și/sau agenții ale ONU și alți parteneri multilaterali. Exercițiul a avut drept scop obținerea unui tablou cât mai veridic prin examinarea mai multor surse de informații prezentate, valorile expuse de către partenerii externi și cele prezentate de autoritățile/instituțiile naționale, precum și datele disponibile la nivel internațional OECD și IATI.

Limitări:

Totodată, din motive obiective, în cadrul prezentului Raport pot fi:

- ✓ *omise, careva informații relevante aferente proiectelor/programelor de asistență externă, pentru că nu au fost raportate de coordonatorii sectoriali sau partenerii externi;*
- ✓ *prezente eventuale discrepante dintre datele partenerilor externi comparativ cu cele ale autorităților publice și cele reflectate în sistemul național trezorerial, ceea ce se datorează: (I) ariei de acoperire (sector public/privat/ONG), (II) atribuirii corecte a tipologiei AE, (III) raportării multiple a bugetului/numărului de proiecte de către mai mulți parteneri externi de dezvoltare/ coordonatori sectoriali;*
- ✓ *omise proiectele implementate la nivel regional cu un buget comun pentru mai multe țări*
- ✓ *divergențe aferente ratei de schimb valutar utilizate la nivel național comparativ cu ratele utilizate de partenerii externi de dezvoltare;*
- ✓ *omise cifre aferente suportului unor parteneri externi care, din anumite motive, nu au prezentat date pentru compilarea Raportului în cauză;*
- ✓ *alte aspecte relevante care au impact asupra comparabilității datelor, dar care nu afectează per general esența prezentului Raport.*

Perioada de timp

Raportul vizează asistența externă acordată în perioada 1 ianuarie - 31 decembrie 2023.

Pentru relevanța analizei, s-a făcut referință la cadrul legal și instituțional, rapoartele și paginile web oficiale ale partenerilor externi de dezvoltare.

NOTĂ !!!!

Raportul prevede analiza asistenței externe acordate Republicii Moldova și nu include ajutoarele umanitare, donațiile, sponsorizările sau alte acțiuni cu caracter filantropic către beneficiari, persoane fizice sau juridice din Republica Moldova.

Totodată, Raportul nu include asistența direct recepționată de către BNM, asistența externă acordată de către asociațiile obștești internaționale, precum și asistența externă primită de către asociațiile obștești înregistrate în Republica Moldova.

2. Datele pentru 2023 și principalele constatări privind impactul asistenței externe la nivel național

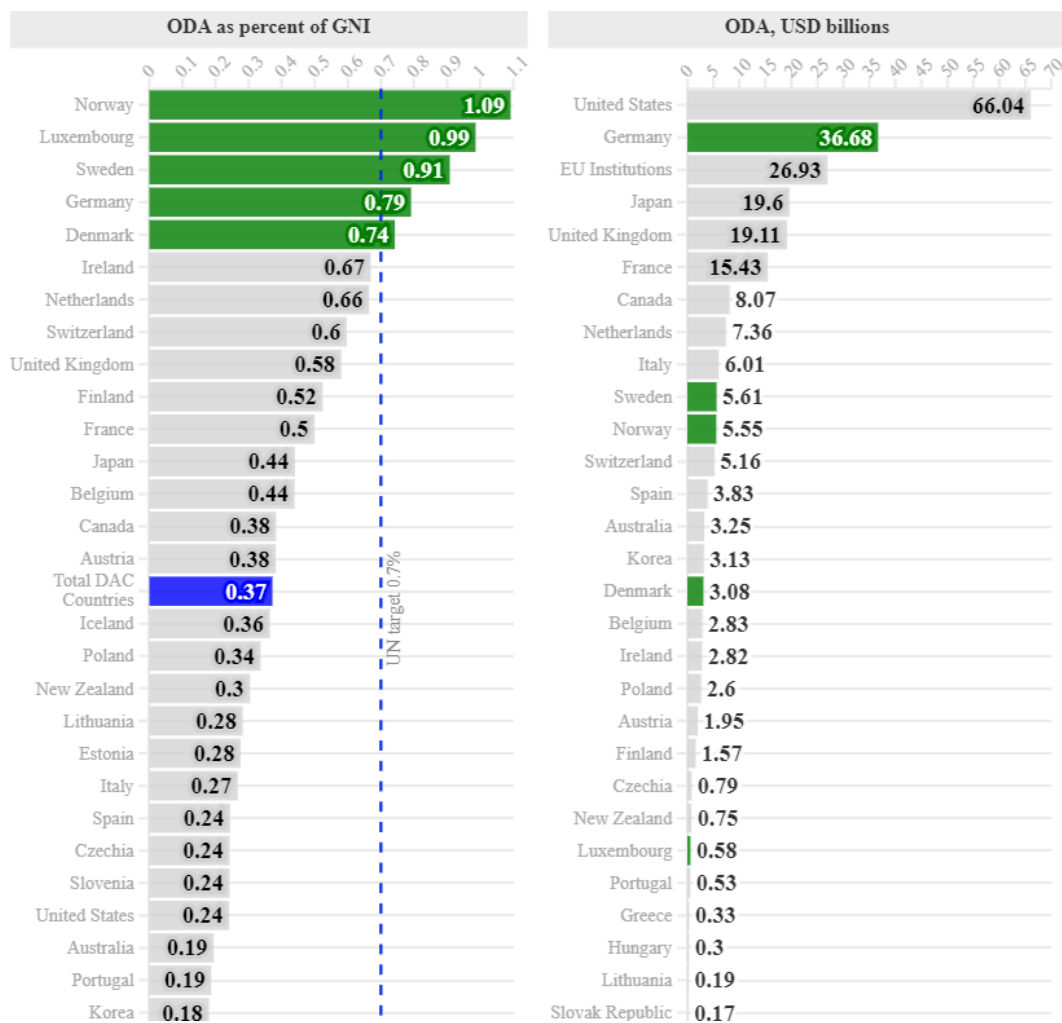
Războiul de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei are un impact direct și indirect asupra compoziției asistenței oficiale de dezvoltare și a presiunilor care o modelează. Creșteri mari ale sprijinului pentru Ucraina, combinate cu cheltuielile pentru a integra refugiații au condus AOD la cel mai înalt nivel de până acum.

La nivel internațional, datele preliminare colectate de către Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE), în anul 2023, Asistența Oficială pentru Dezvoltare (AOD)¹ din partea donatorilor oficiali a crescut în anul 2023 la un **nou maxim de 223,7 miliarde USD (reprezentând 0,37% din VNB (Venitul Național Brut) combinat al membrilor DAC)**, în creștere de la 211 miliarde USD în 2022, țările care oferă asistența oficială pentru dezvoltare au crescut fluxurile de ajutor către Ucraina și au direcționat mai multă asistență umanitară către țările în curs de dezvoltare. Cinci țări au depășit ținta Națiunilor Unite de a cheltui 0,7% din VNB pe AOD.

¹ AOD–fluxurile către țări și teritorii din lista DAC OCDE a beneficiarilor de ODA și ale instituțiilor multilaterale care sunt: (a) furnizate de agenții oficiale, inclusiv de guvernele naționale și locale sau de agențiile executive ale acestora; și (b) fiecare tranzacție este gestionată cu obiectivul principal de promovare a dezvoltării economice și a bunăstării țărilor în curs de dezvoltare; și este de natură concesională și are un element de grant de cel puțin 25%

Schema nr.1 „Asistența oficială pentru dezvoltare, DAC”

Sursa: <https://www.oecd.org/dac/financing-sustainable-development/development-finance-standards/official-development-assistance.html>

Creșterea de 1,8% în termeni reali a fost cea mai recentă dintr-o serie de creșteri anuale ale asistenței oficiale de dezvoltare (AOD) oferite de membrii Comitetului de asistență pentru dezvoltare a OCDE (DAC) și al cincilea an consecutiv în care AOD a stabilit un nou record. Total 2023 AOD a crescut cu o treime de la nivelurile din 2019.

În 2023, Statele Unite au continuat să fie cel mai mare furnizor de AOD (66,0 miliarde USD), reprezentând 30% din totalul AOD DAC, urmate de Germania (36,7 miliarde USD), Japonia (19,6 miliarde USD), Regatul Unit (19,1 miliarde USD) și Franța (15,4 miliarde USD). Următoarele țări au

depășit ținta setată de ONU pentru AOD ca procent din VNB de 0,7%: Danemarca (0,74%), Germania (0,79%), Luxemburg (0,99%), Norvegia (1,09%) și Suedia (0,91%).

Donatorii G7 au oferit 76% din totalul AOD și țările DAC-UE 42%.

Ajutorul umanitar a crescut cu 4,8% în 2023 și s-a ridicat la 25,9 miliarde USD.

AOD continuă să joace un rol esențial în finanțarea globală disponibilă pentru a contribui la realizarea Agendei 2030 și a Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă (ODD). Mai mult decât atât, AOD rămâne o sursă importantă de finanțare pentru țările în curs de dezvoltare care se află într-o situație de fragilitate crescândă.

AOD către Ucraina, unde războiul de agresiune al Rusiei intră într-un al treilea an, a crescut cu 9% în 2023 ajungând la 20 de miliarde USD, inclusiv 3,2 miliarde USD ajutor umanitar. De asemenea, AOD a crescut în Cisiordania și Gaza, cu estimări preliminare care arată o creștere de 12% la 2022 la 1,4 miliarde USD.

Datele preliminare din 2023 arată că fluxurile bilaterale nete de AOD de la membrii CAD către Africa au fost de 42 de miliarde USD, reprezentând o creștere de 2% în termeni reali față de 2022. În cadrul acestui total, AOD netă pentru Africa subsahariană a fost de 36 miliarde USD, o creștere de 5% în termeni reali.

Datele preliminare arată că fluxurile nete de ajutor bilateral de la membrii CAD către grupul țărilor cel mai puțin dezvoltate au fost de 37 miliarde USD, o creștere de 3% în termeni reali față de 2022 când au scăzut cu 6,2% față de anul precedent.

Asistența externă destinată Republicii Moldova în anul 2023 a fost canalizată în mare parte pentru atingerea obiectivelor prioritare, incluse în documentele de planificare strategică națională și documentele de politici la nivel sectorial. În vederea consolidării mecanismului instituțional și asigurării unei abordări integrate la toate etapele de gestiune a asistenței externe, la finalul anului 2023 rolul de autoritate națională de coordonare a asistenței externe a fost preluat de către Cancelaria de Stat și operate modificări ale cadrului normativ în vigoare în acest sens (*descrierea în detalii urmează la compartimentul nr.4*).

Mai jos se prezintă un sumar al constatărilor cheie aferente asistenței externe recepționate de Republica Moldova pe parcursul anului 2023.

Conform datelor prezentate de partenerii externi de dezvoltare, volumul asistenței externe debursate Republicii Moldova în perioada anului 2023 a totalizat 1 768,3 mil. EUR.

În 2023, partenerii externi de dezvoltare au debursat resurse financiare pentru: (i) *sectorul public*: proiecte investiționale (grant/împrumut) – 424,8 mil. EUR, suport bugetar (grant/împrumut) - 745,3 mil. EUR, asistență tehnică – 477,5 mil. EUR; (ii) *sectorul privat*: împrumuturi – 54,2 mil. EUR, granturi – 5,3 mil. EUR, asistență tehnică – 24,0 mil. EUR; (iii) *sectorul non-guvernamental*: granturi – 38,1 mil. EUR.

Pe parcursul anului 2023, pe teritoriul Republicii Moldova în proces de implementare au fost 1043 de proiecte/programe, dintre care 405 proiecte lansate pe parcursul anului 2023. Totodată, au fost finalizate 293 proiecte/programe de asistență externă.

Lideri la capitolul debursări în anul 2023 sunt: Comisia Europeană (344,1 mil. EUR), BERD (329,0 mil. EUR), Banca Mondială (261,3 mil. EUR), FMI (200,1 mil. EUR), etc.

În topul creditorilor/donatorilor bilaterali se regăsesc: SUA (152,7 mil. EUR), ONU² (118,1 mil. EUR), Japonia (94,0 mil. EUR), Regatul Suediei (62,0 mil. EUR), România (59,8 mil. EUR), AFD (58,6 mil. EUR), SDC (20,7 mil. EUR), Republica Federală Germania (19,9 mil. EUR), etc.

În topul sectoarelor recipiente de asistență externă se remarcă următoarele: energetic, infrastructura de transport, agricultură etc.

În anul 2023, Republica Moldova a încasat resurse pentru susținerea bugetului (inclusiv asistență macrofinanciară) în valoare de cca 745,3 mil. EUR (împrumut - 514,9 mil. EUR și grant - 230,4 mil. EUR).

În octombrie 2023, a fost organizată cea de-a patra Conferință ministerială a Platformei de Sprijin pentru Republica Moldova și semnate 6 noi Acorduri/Memorandumuri de finanțare, care au mobilizat un suport financiar de 148,7 mil. EUR, inclusiv 38,7 mil. EUR granturi și 110 de mil. EUR - credite în condiții avantajoase și pentru dezvoltarea sectoarelor strategice.

Totodată pe parcursul anului 2023, 3 Programe de Cooperare Transfrontalieră și Transnațională finanțate din fondurile ENI 2014-2020: Programul Operațional Comun România Moldova 2014-2020, Programul Operațional Comun Bazinului Mării Negre 2014-2020 și Programul Transnațional Dunărea 2014-2020 au trecut în faza de finalizare a proiectelor de care a beneficiat Republica Moldova.

În același timp, Republica Moldova a semnat și ratificat Acordurile de finanțare cu Comisia Europeană și autoritățile de management a Programelor de cooperare transfrontalieră și transnațională pe marginea valorificării noilor oportunități de finanțare 2021-2027 și anume pentru implementarea a 3 noi Programe:

1. Programul Interreg NEXT România-Republica Moldova 2021-2027

2. Programul Interreg NEXT Bazinul Mării Negre 2021-2027

3. Programul Interreg Regiunea Dunării 2021-2027

Totodată, la finalul anului 2023, conform deciziei Comisiei Europene, Ucraina și Moldova s-au alăturat pentru prima dată la alte două programe de cooperare interregională - **Programul Interreg Europe 2021-2027 și Programul URBACT**.

Prin intermediul acestor programe de cooperare se creează legături și parteneriate mai puternice cu statele membre ale UE, ceea ce promovează experiența cu politica de coeziune, servind astfel ca un catalizator pentru integrarea Republicii Moldova în Uniunea Europeană.

² Agențiile ONU implementează asistență externă inclusiv de la mai mulți donatori/ parteneri de dezvoltare

3. Consolidarea mecanismului de coordonare și management al asistenței externe

Regulamentul cu privire la cadrul instituțional și mecanismul de coordonare și management al asistenței externe, aprobat prin HG nr.377/2018, stabilește *principiile și procedurile, care definesc cadrul instituțional aferent asistenței externe, precum și mecanismul de coordonare și management al asistenței externe.*

Totodată, în scopul îmbunătățirii coordonării procesului de planificare strategică și corelării cu procesul de planificare bugetară, al coordonării asistenței externe și eficientizării modului de gestionare a proceselor investiționale la finalul anului 2023 a fost aprobat un nou Regulament cu privire la organizarea și funcționarea Comitetului interministerial pentru planificare strategică, aprobat prin HG nr.1070/2023.

Comitetului asigură un proces integrat de planificare strategică, în care sunt corelate în cea mai eficientă manieră prioritățile naționale, stabilite în principalele documente strategice ale Guvernului, cu politicile elaborate de autoritățile administrației publice centrale de specialitate, cu angajamentele internaționale asumate și cu cadrul de resurse bugetare.

Schema nr.2 „Funcțiile Comitetului Interministerial pentru Planificare Strategică”

Comitetul Interministerial pentru Planificare Strategică

Principalele modificări ale mecanismului de coordonare a asistenței externe, operate prin aprobarea HG nr.1070/2023, precum și inițiate prin modificări a HG nr.377/2018:

1. propunerile de programe și proiecte de asistență externă, inclusiv asistență financiară, asistență tehnică **cu valoarea totală mai mare de 10 mil. EUR**, elaborate conform prevederilor cadrului normativ, precum și propunerile de modificare a perioadei de implementare, de redistribuire a bugetului proiectului sau de încetare a activității înainte de termenul stabilit, **sunt prezentate spre examinare și aprobare Comitetului interministerial de planificare strategică**, cu examinarea prealabilă de către Consiliul pentru dezvoltare durabilă.
2. propunerile de programe și proiecte de asistență externă, inclusiv asistență financiară, asistență tehnică **cu valoarea totală mai mică de 10 mil. EUR**, elaborate conform prevederilor cadrului normativ, precum și propunerile de modificare a perioadei de implementare, de redistribuire a bugetului proiectului sau de încetare a activității înainte de termenul stabilit, **sunt înaintate la adresa comunității partenerilor externi de dezvoltare, cu coordonarea prealabilă cu autoritatea națională de coordonare a asistenței externe și cu Ministerul Finanțelor**.
3. În ambele cazuri, coordonatorul sectorial este responsabil de elaborarea și înaintarea acestor propuneri **conform formularelor aprobate de Guvern** care au ca scop standardizarea modalității de conceptualizare a propunerilor de către autoritățile publice și uniformizare a datelor necesare pentru analiză și luarea deciziilor de înaintare a propunerilor către comunitatea donatorilor/partenerilor de dezvoltare.

În ceea ce ține de cadrul instituțional:

4. **Coordonatorul național al asistenței externe** - funcția de coordonator național este exercitată de către Prim-ministru, care asigură direcționarea și utilizarea eficientă a asistenței externe, pentru atingerea priorităților definite în strategiile și programele naționale și sectoriale de dezvoltare.
5. **Autoritatea națională de coordonare a asistenței externe** - pe parcursul anului acest rol a fost exercitat de către Ministerul Finanțelor, iar la finalul lunii noiembrie 2023 a fost preluat de către Cancelaria de Stat, devenind responsabilă de mecanismul de coordonare și management al asistenței externe. Autoritatea națională:
 - examinează lista necesităților de asistență externă, elaborată în baza priorităților naționale și sectoriale de dezvoltare,
 - examinează propunerile de proiecte/programe de asistență externă, prezentate de autoritățile administrației publice centrale de specialitate, prin prisma priorităților naționale și sectoriale de dezvoltare,

- examinează, comentează și asigură consultarea cu autoritățile relevante a documentelor de programare ale partenerilor externi de dezvoltare pentru a asigura coerența cu prioritățile naționale și sectoriale de dezvoltare și necesitățile identificate,
 - coordonează procesul de ansamblu pentru elaborarea, negocierea și încheierea de acorduri în domeniul asistenței externe;
 - menține un dialog transparent și productiv cu comunitatea partenerilor externi de dezvoltare atât la nivel național, cât și sectorial, axat pe prioritățile de dezvoltare și nevoile de asistență externă și alinierea programelor partenerilor externi de dezvoltare la aceste priorități,
 - coordonează la nivel național procesul de monitorizare a implementării proiectelor/programelor de asistență externă, inclusiv analizarea continuă a ratei de absorbție a asistenței externe;
 - conlucrează cu autoritățile publice centrale responsabile de politica în sector și/sau cu alte autorități publice, beneficiarii, cu comunitatea partenerilor externi de dezvoltare pentru soluționarea eventualelor probleme apărute în procesul de implementare a asistenței externe la nivel național, precum și asigură coordonarea intersectorială a proiectelor/programelor de asistență externă,
 - înaintează demersuri oficiale la adresa comunității partenerilor externi de dezvoltare privind finanțarea, extinderea, restructurarea, suspendarea proiectelor/programelor de asistență externă sau alte modificări necesare având la bază decizia Comitetului interministerial de planificare strategică pentru proiectele și programele de asistență externă mai mari de 10 mil. EUR,
 - asigură evidența și validarea proiectelor/programelor de asistență externă pe Platforma pentru gestionarea asistenței externe (AMP), etc.
6. **Comitetul Interministerial pentru Planificare Strategică** - organul decizional, condus de coordonatorul național în domeniul asistenței externe, care asigură direcționarea și corelarea asistenței externe pentru realizarea priorităților naționale de dezvoltare, precum și monitorizarea utilizării eficiente și eficace a acesteia.
7. **Coordonatorul sectorial al asistenței externe** – autoritatea publică centrală, responsabilă de politica în sector sau autoritatea publică, în cazul în care sectorul din care face parte nu dispune de autoritate publică centrală de specialitate, responsabilă de politica în sector. Rolul coordonatorului sectorial se propune a fi consolidat prin extinderea responsabilității, dar și asigurarea unui spațiu suficient de accesare directă a asistenței externe la nivel de sector. Coordonatorul sectorial:
- evaluează și identifică necesitățile de asistență externă în sector, corelate la prioritățile naționale și sectoriale de dezvoltare și la resursele disponibile ale sectorului inclusiv pe bugete,
 - elaborează propunerile de proiecte/programe de asistență externă, financiară și tehnică,
 - asigură excluderea suprapunerilor și dublărilor, precum și durabilitatea asistenței externe acordate în sectorul coordonat,

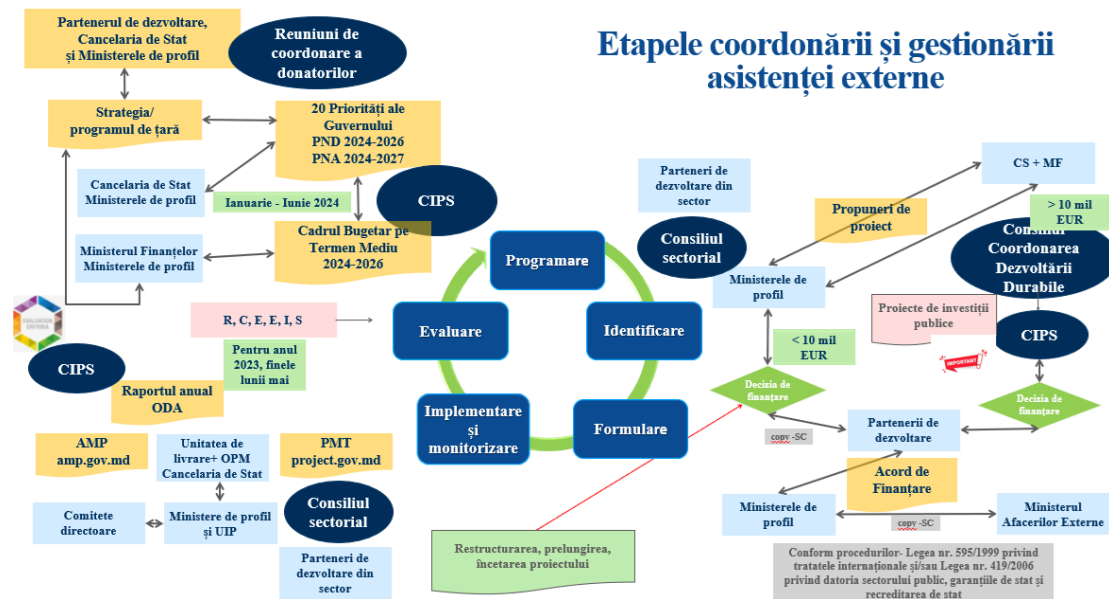

- asigură buna funcționare a procesului de implementare și monitorizare a proiectelor/programelor lansate în sectorul coordonat, înaintează demersuri oficiale la adresa comunității partenerilor externi de dezvoltare privind finanțarea, extinderea, restructurarea, suspendarea proiectelor/programelor de asistență externă cu valoarea totală mai mică de 10 mil. EUR, cu coordonarea prealabilă cu autoritatea națională de coordonare a asistenței externe și cu Ministerul Finanțelor,
 - înaintează Comitetului interministerial pentru planificare strategică solicitări argumentate privind finanțarea, extinderea, restructurarea, suspendarea proiectelor/ programelor de asistență externă cu valoarea totală mai mare de 10 mil. EUR sau alte propuneri necesare pentru a asigura utilizarea durabilă și eficientă a resurselor disponibile etc.
8. **Ministerul Finanțelor** - în calitate de autoritate responsabilă de domeniul gestionării bugetului și a finanțelor publice, asigură coerența asistenței externe cu sustenabilitatea financiar-bugetar la nivel național și analiza încadrării în spațiul bugetar-fiscal a noilor proiecte de asistență externă, precum și asigură respectarea procedurilor pe marginea încheierii contractelor de împrumut extern de stat.
9. **Consiliile sectoriale** - organ consultativ, creat în baza principiului de parteneriat și abilitat cu funcții de programare și monitorizare sectorială a proiectelor și programelor de asistență externă. Consiliile sectoriale sunt organizate la nivel de minister sau altă autoritate publică centrală și sunt conduse de conducătorul instituției sau adjunctul acesteia. Consiliul sectorial se convoacă ori de câte ori este necesar, dar nu mai rar decât o dată în trimestru. Consiliul sectorial asigură:
- consultarea cu comunitatea partenerilor externi de dezvoltare, la nivel de sector, a documentelor de politici și planurilor de implementare a acestora;
 - definitivarea necesităților de asistență externă, identificate pe sector în corelare cu prioritățile naționale și sectoriale;
 - validarea acțiunilor planificate din surse externe de asistență financiară și tehnică pentru includerea în documentele de planificare, strategiile sectoriale de cheltuieli și bugetul de stat;
 - evitarea dublărilor și suprapunerilor și complementaritatea surselor de asistență canalizate pe sector;
 - validează propunerile de programe și proiecte de asistență externă, inclusiv asistență financiară, asistență tehnică, precum și propunerile de modificare a perioadei de implementare, de redistribuire a bugetului proiectului sau de încetare a activității;
 - monitorizează implementarea proiectelor și programelor de asistență externă și examinarea rapoartelor proiectelor și programelor de asistență externă implementate în sector, în mod eficace și în termen etc.

Mecanismul de coordonare și management al asistenței externe prevede următoarele etape: programarea, implementarea, monitorizarea, raportarea și evaluarea (*a se vedea Schema nr.3*)

Schema nr.3 „Etapile de coordonare și gestionare a asistenței externe”

PROGRAMAREA: Autoritatea națională de coordonare a asistenței externe și coordonatorul sectorial, în procesul de programare a asistenței externe, vor urma calendarul bugetar. Etapa de programare constă din următoarele faze: (i) determinarea priorităților pe termen mediu (ii) identificarea ideilor de proiect și necesităților de asistență externă identificate prin intermediul consiliilor sectoriale în domeniul asistenței externe asigurându-se alinierea la prioritățile naționale și sectoriale (iii) formularea propunerilor de proiecte, completarea formularelor aprobate de Guvern și înaintare spre aprobare către Comitetul interministerial pentru planificare strategică; (iii) negocierea și semnarea acordurilor de asistență externă.

În procesul de negociere a **cadrelor de parteneriat sau alte documente de programare cu partenerii externi de dezvoltare**, autoritatea națională de coordonare, se consultă cu Ministerul Finanțelor, și asigură:

- 1) alinierea cu prioritățile naționale și sectoriale de dezvoltare, stabilite conform documentelor de planificare (Strategia Națională de Dezvoltare, Planul Național de Dezvoltare, Planul național de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană, Programul de activitate a Guvernului, Planului Național „Construim Moldova Europeană”, strategii/ programe sectoriale și planuri de acțiune), precum și angajamente față de comunitatea internațională;
- 2) coerența cu spațiul bugetar disponibil și sustenabilitatea financiar- bugetară;
- 3) respectarea calendarului bugetar;
- 4) încurajarea formelor de asistență externă nerambursabilă.

IMPLEMENTAREA proiectului/programului de asistență externă este responsabilitatea beneficiarului primar și/sau implementatorului sub conducerea coordonatorului sectorial. Deciziile privind extinderea, restructurarea, suspendarea proiectelor/programelor de asistență externă în derulare sau alte modificări necesare pentru a asigura utilizarea durabilă și eficientă a resurselor disponibile se iau de către:

- Comitetul interministerial pentru planificare strategică - pentru programe și proiecte de asistență externă, inclusiv asistență financiară, asistență tehnică **cu valoarea totală mai mare de 10 mil. EUR.**
- Coordonatorul sectorial, după coordonarea prealabilă cu autoritatea națională de coordonare a asistenței externe și cu Ministerul Finanțelor - pentru programe și proiecte de asistență externă, inclusiv asistență financiară, asistență tehnică **cu valoarea totală mai mică de 10 mil. EUR.**

MONITORIZAREA implementării proiectelor/ programelor de asistență externă, în scopul evaluării eficienței, eficacității, impactului și durabilității acestora, este efectuată prin intermediul rapoartelor de progres. Coordonatorii sectoriali, prin intermediul managerilor de proiect desemnați, asigură actualizarea permanentă a statutului proiectelor și mersului implementării în *Instrumentul de gestionare a proiectelor* (PMT) project.gov.md - sistem informațional automatizat accesibil on-line utilizat în vederea monitorizării implementării proiectelor/programelor de dezvoltare. Rapoartele intermediare privind progresul în implementarea proiectului/programului de asistență externă sunt extrase din PMT

Monitorizarea implementării proiectelor/programelor de asistență externă de către coordonatorii sectoriali este asigurată inclusiv prin:

- participarea la ședințele Comitetului de supraveghere a proiectelor și programelor de asistență externă din sectorul respectiv;
- revizuirea și comentarea rapoartelor de monitorizare a proiectelor/programelor;
- consolidarea constatărilor cheie și a datelor din monitorizarea la nivel de sector și partajarea constatărilor cheie cu autoritatea națională de coordonare;
- asigurarea acțiunilor de remediere în cazul tergiversărilor/blocajelor identificate în procesul de monitorizare, după caz;
- interviuarea instituțiilor beneficiare și a contractorului;
- vizite la locul implementării proiectului/programului de asistență externă;
- desfășurarea sondajelor de opinie privind impactul proiectelor/programelor de asistență externă finalizate;
- controale tematice efectuate de către autoritatea responsabilă de inspectarea financiară.

EVALUAREA orientată spre rezultate a proiectelor/programelor de asistență externă va fi realizată în conformitate cu „Linii directoare pentru Monitorizarea și Evaluarea Asistenței Externe, emise de către Comitetul de Asistență pentru Dezvoltare din cadrul Organizației pentru Cooperare și

Dezvoltare Economică” și structurată după cele 6 criterii de evaluare și anume: relevanță, coerență, eficacitate, eficiență, impact și durabilitate. În procesul de evaluare a asistenței externe, coordonatorii sectoriali asigură: (i) revizuirea și comentarea rapoartelor de evaluare a partenerilor externi de dezvoltare din sectorul respectiv; (ii) analiza și consolidarea constatărilor rapoartelor și datelor de evaluare disponibile, în cadrul sectorului respectiv, pentru o diseminare mai largă către părțile interesate cheie din sector, precum și către autoritatea națională de coordonare; (iii) integrarea constatărilor cheie ale evaluării pentru definirea necesităților viitoare de asistență externă și proiecte/programe la nivel sectorial; (iv) suport în implementarea evaluărilor în sectorul respectiv.

Autoritatea națională de coordonare a asistenței externe consolidează constatările rapoartelor de evaluare disponibile, diseminând constatările cheie și asigurând utilizarea constatărilor în definirea priorităților și proiectelor/programelor viitoare de asistență externă la nivel național și sectorial, după caz.

4. Asistența externă recepționată de către Republica Moldova pe parcursul anului 2023

În 2023, RM a recepționat un volum mai mare de asistență externă din partea partenerilor externi de dezvoltare întru susținerea Republicii Moldova în procesul de aderare la Uniunea Europeană precum și pentru atenuarea multiplelor crize și a consecințelor conexe.

În continuare, se prezintă informația privind asistența externă acordată de partea partenerii externi de dezvoltare³ pe parcursul anului 2023.

Este important de menționat că, în pofida angajamentelor internaționale în domeniul eficientizării asistenței externe, care presupune înregistrarea acesteia în sistemul bugetar național, o pondere destul de semnificativă a asistenței din partea partenerilor externi de dezvoltare se implementează în afara sistemului național trezorerial (prin management direct și indirect al donatorilor, ex. prin agențiile oficiale de dezvoltare ale statelor membre UE și/sau agenții ale ONU și alți parteneri multilaterali).

4.1 Asistența externă recepționată

Pe parcursul anului 2023, partenerii externi de dezvoltare au realizat debursări din împrumuturi și granturi de cca 1 768,3 mil. EUR, (*Anexa 1*) (în creștere cu 400,4 mil. EUR față de anul 2022), în timp ce angajamentele pentru proiectele de dezvoltare vizate au atins 2 221,0 mil. EUR (în creștere cu 385,0 mil. EUR față de anul 2022).

Pe parcursul anului 2023 au fost finanțate 1043 proiecte de asistență externă, dintre care aproximativ 405 au fost lansate, iar 293 au fost finalizate. Volumul total al asistenței în derulare este de cca 5 067,8 mil. EUR.

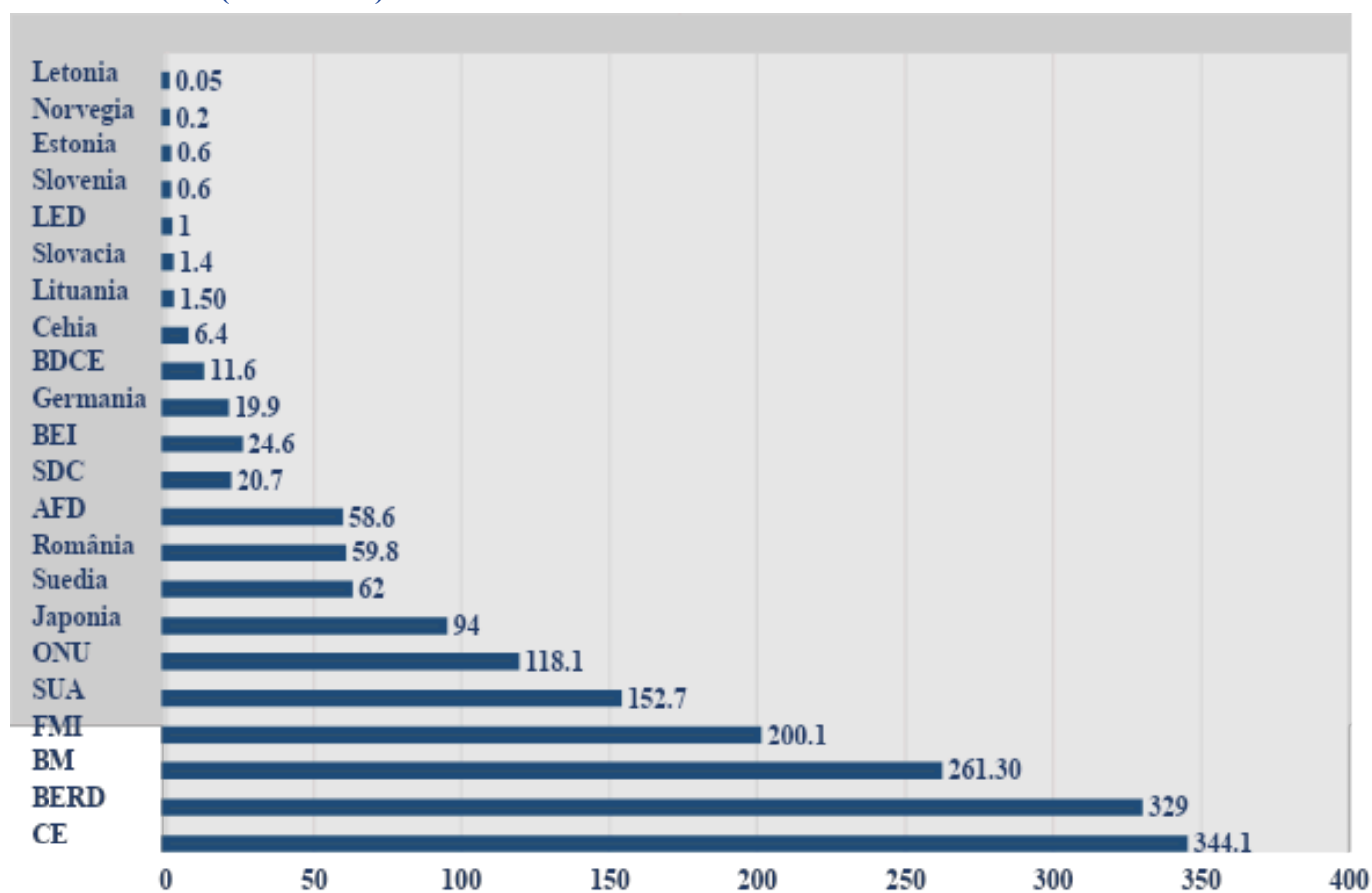
³ Asistența pentru sectorul privat și ONG nu sunt subiect al cadrului normativ în vigoare

În perioada de raportare, principalii parteneri externi de dezvoltare multilaterali ai Republicii Moldova, conform valorii debursărilor realizate, s-au evidențiat: Comisia Europeană (344,1 mil. EUR), BERD (329,0 mil. EUR), Banca Mondială (261,3 mil. EUR), FMI (200,1 mil. EUR), etc.

În topul creditorilor/donatorilor bilaterali se regăsesc: SUA (152,7 mil. EUR), ONU⁴ (118,1 mil. EUR), Japonia (94,0 mil. EUR), Regatul Suediei (62,0 mil. EUR), România (59,8 mil. EUR), AFD (58,6 mil. EUR), SDC (20,7 mil. EUR), Republica Federală Germania (19,9 mil. EUR), etc.

DIAGRAMA 1: TOPUL PARTENERILOR DE DEZVOLTARE, CONFORM DEBURSĂRILOR ÎN ANUL 2023 (MIL. EUR)

Sursă: compilat de către Cancelaria de Stat în baza datelor oferite de partenerii externi de dezvoltare.

Portofoliul Comisiei Europene reprezintă inclusiv debursările din Asistența macrofinanciară, și suport bugetar, cu excepția Programelor de cooperare transfrontalieră și transnațională care sunt implementate prin management partajat direct de Autoritățile de Management (România, Ungaria) și care sunt prezentate la compartimentul Programe de cooperare transfrontalieră și transnațională la care RM este parte al prezentului Raport. Totodată, Raportul nu include și alte sume atrase din fonduri regionale ale UE oferite direct sau indirect RM.

⁴ Agențiile ONU implementează asistență externă inclusiv a diversilor parteneri de dezvoltare

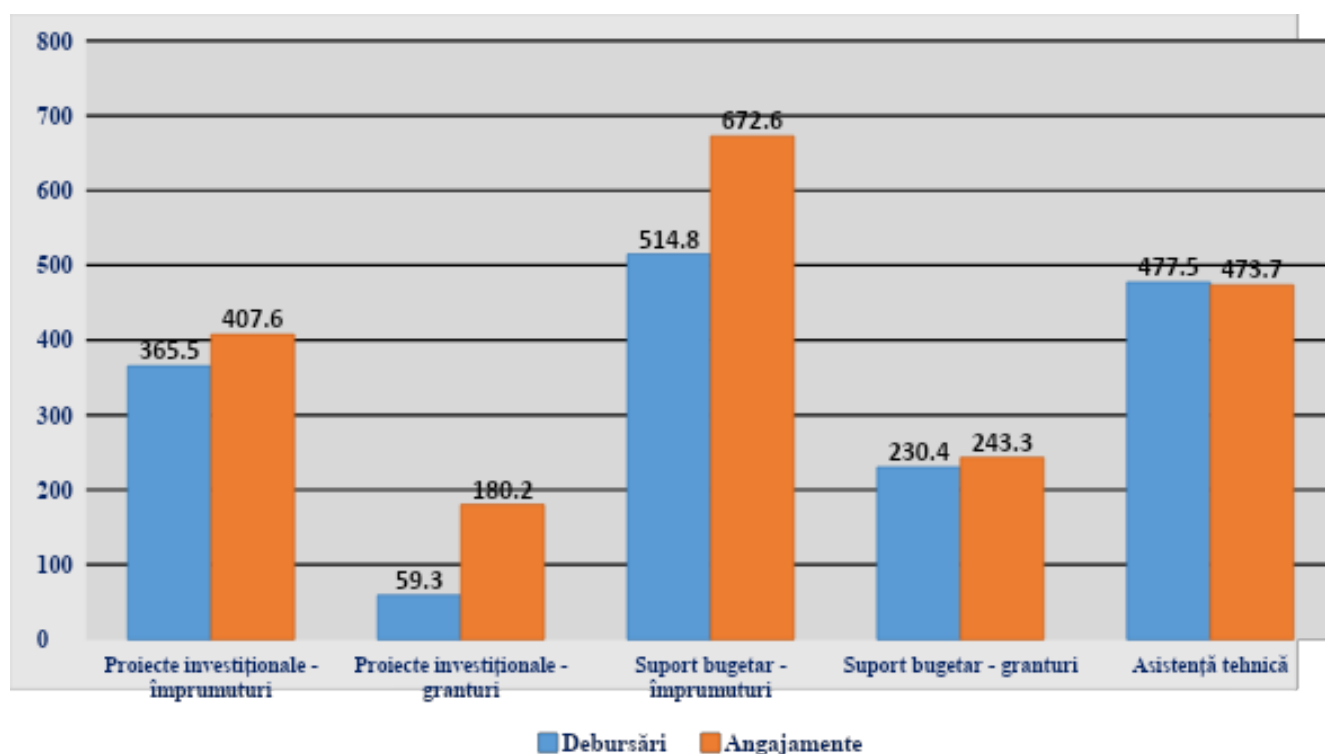

În conformitate cu informația recepționată din partea partenerilor externi de dezvoltare, se prezintă după cum urmează, informația privind asistența externă debursată pe instrumentele de finanțare⁵ conform sectoarelor recipiente.

Sectorul public, în anul 2023, ca și în anii precedenți, a reprezentat principalul canal de distribuție a asistenței externe, reprezentând 93,1 % din total cu o creștere cu 8,8 p.p., față de anul 2022.

Conform datelor furnizate de către partenerii de dezvoltare în cadrul exercițiului de raportare a asistenței externe, sectorul public a fost finanțat în mare parte din suport bugetar sub formă de împrumuturi externe (31,2%), urmat de asistență tehnică (29,0%), proiectele investiționale sub formă de împrumuturi (22,2%), suporturi bugetare acordate sub formă de granturi (14,0 %) și proiecte investiționale sub formă de granturi (3,6%).

DIAGRAMA 2. STRUCTURA ASISTENȚEI EXTERNE PE INSTRUMENTE DE FINANȚARE (CANALIZATĂ PRIN SECTORUL PUBLIC, MIL.EUR)

Sursă: Ministerul Finanțelor, cu excepția datelor privind asistența tehnică care au fost compilate în baza datelor oferite de partenerii externi de dezvoltare

⁵ Instrumentele de finanțare corespund definițiilor OECD și a HG nr.377/2018

Asistență tehnică - suport sub formă de transfer de cunoștințe, inclusiv tehnologii, metodologii și tehnici în cadrul proiectelor/programelor;

Suport bugetar: granturi - fonduri nerambursabile transferate la trezoreria națională pentru finanțarea programelor sau proiectelor gestionate conform procedurilor bugetare naționale.

Suport bugetar: împrumuturi-transferuri către trezoreria națională pentru care se angajează datorii legale.

Proiecte de investiții: granturi - activități destinate în principal creșterii capitalului fizic al beneficiarului, care nu angajează datorii beneficiarului.

Proiecte de investiții: împrumuturi - activități destinate în principal creșterii capitalului fizic al beneficiarului, care angajează datorii beneficiarului.

În contextul proiectelor investiționale, valoare resurselor de împrumut debursate pentru acestea a constituit 365,5 mil. EUR. BERD își menține poziția de top cu 286,2 mil. EUR din valoarea resurselor de împrumut debursate pentru proiectele investiționale, urmat de Banca Mondială care a debursat resurse financiare în sumă de 53,4 mil. EUR, etc. Pe parcursul anului 2023, printre cele mai mari proiecte investiționale finanțate de către Banca Mondială se enumeră:

– Proiectul de competitivitate a întreprinderilor micro, mici și mijlocii (Proiectul ÎMMM) – 10,4 mil. EUR;

– Proiectul „Răspuns de urgență la COVID-19” - 10,2 mil. EUR;

– Proiectul “Îmbunătățirea drumurilor locale” - 7,6 mil. EUR;

– Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic -6,6 mil. EUR; precum și

– Proiectul “Învățământul superior” – 7,2 mil. EUR.

În ceea ce privește finanțarea din partea Băncii Europene pentru Reconstrucție și Dezvoltare, în anul 2023, cele mai mari proiecte sunt:

– Proiectul „Securitatea furnizării gazelor naturale” – 240,7 mil. EUR;

– Proiectul privind realizarea lucrărilor de construcție și reabilitare a drumurilor în Republica Moldova – 34,6 mil. EUR;

– Proiectul de reabilitare a drumurilor din Republica Moldova – 7,1 mil. EUR; precum și

– Proiectul de achiziție a locomotivelor și de restructurare a infrastructurii feroviare – 4,0 mil. EUR.

La capitolul granturilor aferente proiectelor investiționale pentru sectorul public, valoare resurselor debursate a constituit cca 59,3 mil. EUR. Cel mai mare donator pe acest segment fiind Comisia Europeană cu mijloace debursate în valoare de 22.1 mil. EUR.

Asistența tehnică, importantă pentru facilitarea implementării proiectelor investiționale, consolidării capacităților instituționale și suport în derularea reformelor cheie, a reprezentat cca 477,5 mil. EUR din volumul total de resurse externe mobilizate în anul 2023 prin intermediul sectorului public. Dintre acestea cca 144,7 mil. EUR au fost alocate de către SUA urmat de Comisia Europeană cu debursări în mărime de 122,0 mil. EUR, și ONU cu debursări în valoare de 82,3 mil. EUR, etc.

Suportul bugetar sub forma de împrumuturi externe a constituit 514,8 mil. EUR dintre care FMI a debursat 200.1 mil. EUR suport pentru abordarea provocărilor generate de războiul din Ucraina, protejarea coeziunii sociale prin acordarea de sprijin necesar păturilor social-vulnerabile, precum și suportul în realizarea reformelor structurale. Totodată, Banca Mondială a debursat suma de 92,2 mil. EUR, urmată de Comisia Europeană cu 90,0 mil. EUR sub formă de asistență macrofinanciară în vederea acoperirii necesităților de finanțare suplimentare și susținerii stabilității macroeconomice și asigurarea continuării reformelor, etc.

Suportul bugetar sub formă de granturi a constituit 230,4 mil. EUR. Banca Mondială a raportat debursări în sumă de 112,7 mil. EUR din contului grantului pentru realizarea Programului „Operațiunea 2 a Politicii de Dezvoltare pentru sprijinirea creșterii și Rezilienței în Moldova” și prin intermediul Fondului Fiduciar (Multi Donor Trust Fund), din partea Guvernului SUA, Norvegiei, Irlandei, Suediei și Elveției, întru sprijinirea și creșterea rezilienței în Moldova, urmat de Comisia Europeană cu debursări

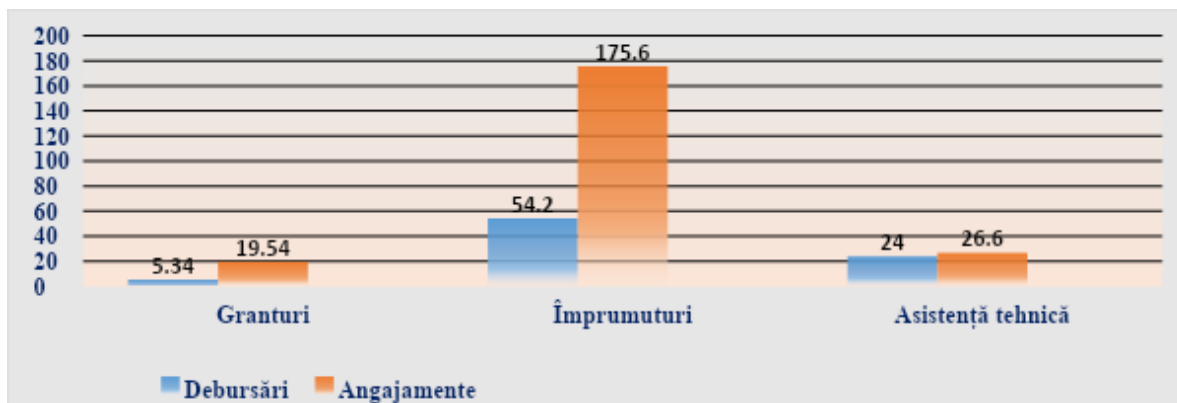

în valoare de 102,5 mil. EUR întru susținerea măsurilor de consolidare a redresării socio-economice pe termen lung, precum și a eforturilor în asigurarea securității energetice în Republica Moldova, în special asupra grupurilor vulnerabile, în baza *Amendamentul nr.2 la Acordul de finanțare dintre Guvernul Republicii Moldova și Comisia Europeană privind Contractul de consolidare a statului și rezilienței pentru Republica Moldova*.

Sectorul privat, în anul 2023, conform datelor prezentate de către partenerii externi de dezvoltare, este al doilea canal de distribuție al asistenței externe în Republica Moldova. Acesta a beneficiat de cca 4,7 % din toate resursele externe investite de donatori și creditori.

Cea mai mare pondere din totalul debursărilor acordate pentru sectorul privat o dețin împrumuturile (64,9%), urmată de asistența tehnică (28,7%) și granturi (6,4%).

DIAGRAMA 3. STRUCTURA ASISTENȚEI EXTERNE PE INSTRUMENTE DE FINANȚARE (CANALIZATĂ PRIN SECTORUL PRIVAT, MIL.EUR)

Sursa: compilat de către Cancelaria de Stat în baza datelor oferite de partenerii externi de dezvoltare

Notă: Instrumentele de finanțare corespund definițiilor OECD.

* Nu includ instrumentele financiare negociate direct de către sectorul privat, în afara proiectelor/programeelor negociate de Guvernul Republicii Moldova cu partenerii externi de dezvoltare.

Astfel, printre partenerii externi prezenți în sectorul privat cu cea mai mare pondere de debursări sub formă de împrumut evidențiem: BERD, defalcând mijloace financiare în valoare de 33,2 mil. EUR, ce constituie 61,2% din valoarea totală debursată din împrumuturi. BERD a fost urmat de către AFD cu debursări în sectorul privat în valoare de 15 mil. EUR ceea ce reprezintă 27,7% din valoarea totală și BEI cu debursări de 6,0 mil. EUR ceea ce constituie 11,1 % din total.

De asemenea, au fost debursați 20,1 mil. EUR din partea Suediei sau cca 83,6% din valoarea totală debursată pentru asistența tehnică în sectorul privat întru implementarea proiectelor de asistență tehnică în sectorul privat.

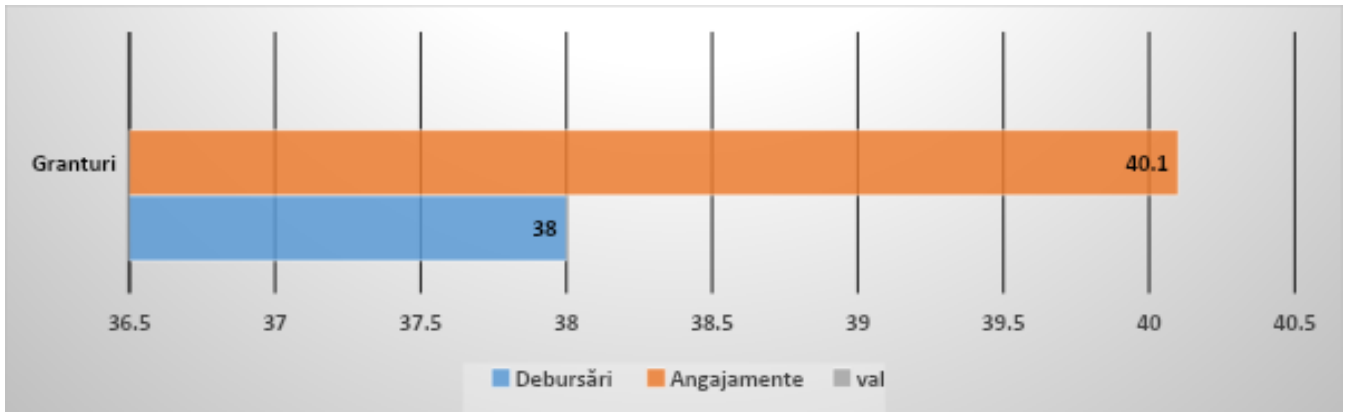
Totodată, în sectorul privat a fost debursată asistență nerambursabilă de către Lituania în mărime de cca 0,7 mil. EUR. Aceasta a fost urmată de către România cu debursări în valoare de 0,2 mil. EUR.

Sectorul non-guvernamental a recepționat, în 2023, cca 38,0 mil. EUR, aproximativ egală cu valoarea asistenței acordate în anul 2022. Acesta a reprezentat 2,2 % din totalul de resurse externe alocate de către partenerii externi de dezvoltare. Conform datelor furnizate în cadrul exercițiului de

raportare a asistenței externe, evidențiem prezența Comisiei Europene cu o valoare debursată de 7,5 mil. EUR, urmat de Suedia cu 7,5 mil. EUR, ONU cu 7,2 mil. EUR și SUA cu 6,8 mil. EUR, etc.

DIAGRAMA 4: STRUCTURA ASISTENȚEI EXTERNE PE INSTRUMENTE DE FINANȚARE (CANALIZATĂ PRIN SECTORUL NON-GUVERNAMENTAL, MIL.EUR)

Sursa: compilat de către Cancelaria de Stat în baza datelor oferite de partenerii externi de dezvoltare

4.2 Asistența recepționată conform sectoarelor de intervenție

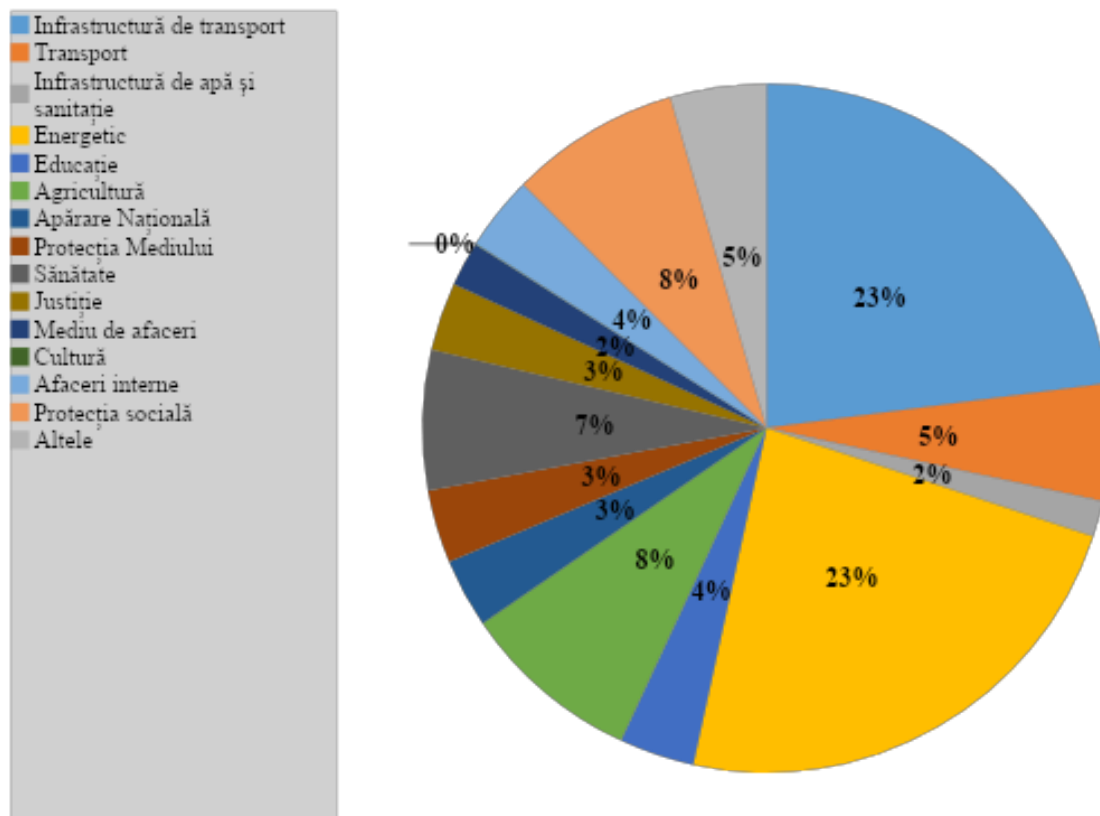
În contextul realității anului 2023, marcat de provocări majore atât la nivel global cât și național, precum crize energetice, schimbări climatice și necesități crescute de infrastructură, Republica Moldova a continuat să primească un sprijin din partea comunității internaționale. Analiza asistenței externe pentru acest an reflectă un angajament puternic al donatorilor și creditorilor internaționali de a susține sectoarele esențiale ale economiei naționale.

Ținând cont de coerența și complementaritatea instrumentelor oferite de partenerii de dezvoltare, precum și de oportunitățile privind accesarea și valorificarea asistenței externe, se denotă direcționarea mijloacelor financiare în următoarele sectoare esențiale pentru dezvoltarea economică și socială a țării, precum: infrastructura drumurilor, energetic (urmare a crizei energetice), justiție, sănătate, agricultură (seceta din toamna anului 2022), etc, însumând o valoare a debursărilor pentru anul 2023 de cca 495,16 mil. EUR (Anexa 5).

Distribuția resurselor externe pe sectoare de intervenție se prezintă după cum urmează:

DIAGRAMA 5: STRUCTURA INTRĂRILOR DE ASISTENȚĂ FINANCIARĂ EXTERNĂ CONFORM SECTOARELOR DE INTERVENȚIE

Sursa: compilat de către Cancelaria de Stat în baza datelor oferite de către coordonatorii sectoriali

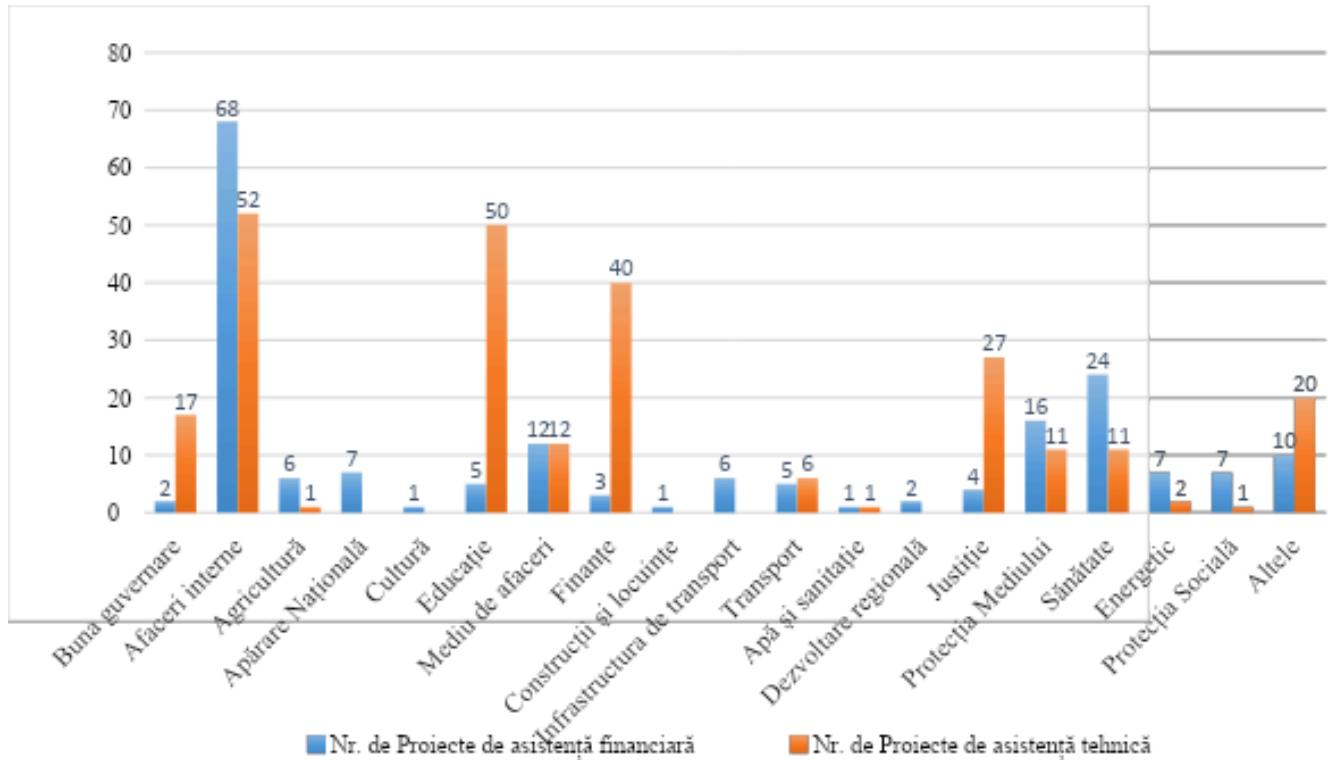
Privind evoluția dinamică, constatăm o creștere a valorii nominale a debursărilor din resurse externe, ceea ce reprezintă o majorare de 131,26 mil. EUR sau aproximativ 36,07% mai mult față de 2022, când valoarea debursărilor din resurse externe fiind de cca 363,9 mil. EUR.

Mai mult decât atât, pe parcursul anului 2023, colaborarea strânsă și coordonată cu comunitatea donatorilor și creditorilor a permis implementarea a circa 438 de proiecte de asistență externă, dintre care 187 de proiecte vizând asistența financiară în valoare de circa 2 735,88 mil. EUR, și circa 251 de proiecte de asistență tehnică în valoare totală de 761,39 mil. EUR, menite să răspundă provocărilor și necesităților de dezvoltare ale Republicii Moldova.

Repartizarea proiectelor de asistență financiară și tehnică conform sectoarelor de intervenție se prezintă după cum urmează:

DIAGRAMA 6: DISTRIBUȚIA PROIECTELOR DE ASISTENȚĂ FINANCIARĂ ȘI TEHNICĂ CONFORM SECTOARELOR DE INTERVENȚIE ÎN ANUL 2023

Sursa: compilat de către Cancelaria de Stat în baza datelor oferite de către coordonatorii sectoriali

Anul 2023 a fost caracterizat de o utilizare strategică a asistenței externe pentru a sprijini sectoarele cheie ale economiei și pentru a răspunde necesităților de dezvoltare ale Republicii Moldova. Asistența financiară și tehnică a fost distribuită astfel încât să maximizeze impactul asupra infrastructurii, sănătății, educației, agriculturii și altor sectoare critice, contribuind la creșterea economică durabilă și îmbunătățirea calității vieții cetățenilor.

4.3 Platforma de Sprijin pentru Republica Moldova vs Platforma Parteneriat pentru Moldova

Rezultate 2023:

Pe 17 octombrie 2023, a fost organizată cea de-a patra Conferință ministerială a Platformei de Sprijin pentru Republica Moldova și semnate 6 noi Acorduri/Memorandumuri de finanțare, care au mobilizat un suport financiar de 148,7 mil. EUR, inclusiv 38,7 mil. EUR granturi și 110 de mil. EUR - credite în condiții avantajoase și pentru dezvoltarea sectoarelor strategice.

Sprijinul pentru infrastructură, energie și adaptare la schimbări climatice vine în contextul semnării a șase acorduri de finanțare în cadrul Platformei de sprijin pentru Republica Moldova,

organizate la Chișinău. Astfel, a fost semnat Memorandumul de înțelegere cu Agenția Franceză pentru Dezvoltare și Banca germană privind cooperarea în sectorul eficienței energetice a clădirilor publice.

Un alt document semnat ține de o nouă linie de creditare oferită de Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare pentru achiziții de gaze și un grant acordat prin programul Nansen al Guvernului Norvegiei, tot în acest scop. De asemenea, pentru a asigura securitatea energetică a țării, Republica Moldova va beneficia de suport din partea Băncii Europene de Investiții.

De asemenea, a fost semnat Memorandumul de înțelegere între Guvernul Republicii Moldova și Agenția Franceză pentru Dezvoltare. Acesta creează condițiile necesare pentru realizarea reformei în domeniul silvic și reglementarea procesului de gestionare a pădurilor.

Totodată a fost semnat Memorandumul de înțelegere privind serviciile de consultanță și asistență tehnică între Republica Moldova și Banca Europeană de Investiții, cu scopul de a acorda suport pe accesarea proiectelor majore în infrastructură, mediu și energie.

Notă: Platforma de Sprijin pentru Moldova (MSP) a fost lansată în 2022 la inițiativa Germaniei, Franței și României. Acesta reunește statele membre ale UE, țările G7, parteneri internaționali și țări similare pentru a sprijini Moldova să facă față crizei actuale și să atingă obiectivul propus în drumul său către integrarea în UE.

Obiectivul general al Platformei de Sprijin pentru Moldova s-a concentrat în principal pe mobilizarea și coordonarea sprijinului internațional pentru Moldova – politic, tehnic și financiar – pentru întărirea rezistenței economice a Moldovei în fața multiplelor crize, inclusiv războiul Rusiei împotriva Ucrainei.

Conducerea Franței, Germaniei și României în sprijinirea Moldovei a avut un impact semnificativ asupra capacității țării de a naviga în provocările sale economice, energetice, de securitate și umanitare. Pe baza celor patru conferințe ministeriale și a numeroaselor reuniuni ale grupurilor de lucru, Platforma rămâne esențială în mobilizarea sprijinului internațional pentru Moldova și poporul său.

Viziunea în continuare:

Prioritățile de politici publice pe termen mediu ale Guvernului au ca scop atingerea obiectivelor naționale stabilite în Strategia națională de dezvoltare ”Moldova Europeană 2030” și au fost identificate în baza obiectivelor Programului de activitate al Guvernului „Moldova prosperă, sigură, europeană”, angajamentelor ce derivă din statutul de țară candidat pentru aderare la UE, angajamentelor prevăzute în Acordul de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană, Agenda de Asociere RM-UE 2021-2027, Planul național de acțiuni pentru aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană pe anii 2024-2027, Agenda de Dezvoltare Durabilă 2030, precum și documentelor de politici sectoriale.

Odată cu obținerea statutului de țară candidată pentru aderarea la UE (23 iunie 2022) și deschiderea negocierilor pentru aderarea la UE (14 decembrie 2023), avansarea în **parcursul spre integrarea europeană constituie prioritatea absolută pentru activitatea Guvernului, pe termen mediu și lung**. Măsurile pentru ridicarea nivelului de pregătire pentru aderarea Republicii Moldova la UE și pentru alinierea legislației naționale la legislația UE vor fi integrate transversal în toate domeniile de dezvoltare social-economică a țării.

În scopul valorificării oportunităților ce rezultă din statutul de țară candidată pentru aderare la UE, pe termen mediu, un accent major se va pune pe **consolidarea capacităților administrației publice pentru crearea unor instituții publice puternice și reziliente, inclusiv prin creșterea eficienței și calității serviciului public, creșterea capacităților de absorbție a fondurilor și implementare eficientă a proiectelor.**

În paralel cu îndeplinirea recomandărilor pentru aderarea la Uniunea Europeană și alinierea cadrului legal în toate sectoarele relevante, precum și cu fortificarea instituțiilor statului, la nivel sectorial, pentru perioada 2025-2027, Guvernul își va orienta eforturile în continuare spre **modernizarea localităților, garantarea securității și dreptății cetățenilor, creșterea veniturilor și crearea de locuri de muncă bine plătite**, prin implementarea celor 20 acțiuni din Planul Național „Construim Moldova Europeană”.

Aderarea la UE a devenit **cel mai important obiectiv strategic și transversal** pentru țară sau așa-numita prioritate „zero”, care are nevoie de eforturi și susținere pentru a implementa reformele necesare și pentru a face progrese tangibile și ireversibile. Astfel, toate eforturile trebuie alinate în vederea sprijinirii reformei generale și a Agendei de integrare europeană.

Având în vedere această viziune pe termen mediu și lung pentru țară, sprijinul mobilizat de Platformă ar fi crucial pentru a completa sprijinul canalizat pentru Moldova pe calea ei de integrare în familia UE. Având în vedere această viziune strategică a țării, *Platforma de Sprijin pentru Moldova ar fost restructurată pentru a contribui la parcursul de integrare a țării către UE în cadrul „Platformei de Parteneriat Moldova”*. Obiectivul principal al transformării este de a schimba accentul de la sprijinul ad-hoc și de urgență la un **parteneriat pe termen lung pe calea spre aderarea la UE și reforme pentru dezvoltarea durabilă și rezistentă a Moldovei.**

Schema nr.4 „Tranformarea Platformei de Sprijin pentru Moldova”

Platforma de Parteneriat pentru Moldova

5. Suportul bugetar oferit Republicii Moldova de către partenerii externi de dezvoltare

Pe parcursul anului 2023, în contextul Mecanismului extins de creditare (ECF) și Mecanismului de finanțare extinsă (EFF) a fost debursată suma de 162,6 mil. DST⁶ (echivalentul a 217,9 mil. USD). Asistența oferită a fost orientată în abordarea provocărilor generate de războiul din Ucraina, protejarea coeziunii sociale prin acordarea de sprijin necesar păturilor social-vulnerabile, precum și suportul în realizarea reformelor structurale.

De asemenea, la 6 decembrie 2023, Consiliul Executiv al FMI a aprobat un aranjament pentru Moldova în cadrul Mecanismului pentru Reziliență și Sustenabilitate (RSF), în valoare de 129,375 milioane DST (echivalent cu 173 milioane USD). Astfel, FMI va sprijini eforturile Moldovei de consolidare a rezistenței la șocurile climatice, de susținere a reformelor din sectorul energetic, de sporire a pregătirii sectorului financiar intern și de mobilizare a finanțării durabile.

Republica Moldova se confruntă cu provocări continue legate de repercusiunile războiului Rusiei în Ucraina. Politicile sunt concentrate în mod corespunzător pe atenuarea crizei și pe redresare; pe măsură ce riscurile se diminuează, politicile ar trebui să se alinieze la obiectivele de dezvoltare pe termen lung, asigurând în același timp sustenabilitatea fiscală. Reformele instituționale și de politică în curs de desfășurare vor contribui la stimularea creșterii durabile pe termen mediu.

Conform prevederilor Memorandumului de Înțelegere dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană privind asistența macrofinanciară pentru Republica Moldova semnat la Bruxelles, la 22 iunie 2022 (ratificat prin Legea nr. 193/2022), a fost debursată cea de-a II-a tranșă din pachetul de asistență macrofinanciară pentru Republica Moldova în sumă de 50,0 mil. EUR (dintre care 10 mil. EUR sub formă de granturi, iar 40 mil. EUR resurse financiare/împrumut pe termen lung în condiții preferențiale).

Totodată, la 20 iulie 2023 a fost semnat Addendumul la Memorandumul de înțelegere dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană privind asistența macrofinanciară pentru Republica Moldova (ratificat prin Legea nr. 232/2023), conform căruia a fost majorat quantumul total al asistenței macrofinanciare acordate Republicii Moldova cu 145 mil. EUR (100 mil. EUR sub formă de împrumut și 45 mil. EUR sub formă de grant din pachetul pentru sectorul energetic în valoare de 200 mil. EUR, anunțat de către Ursula von der Leyen). Prima tranșă a fost debursată în sumă de 72,5 mil. EUR (22,5 mil. EUR - grant și 50 mil. EUR - împrumut).

Acest sprijin financiar va ajuta țara să acopere o parte din necesitățile sale de finanțare suplimentare, va susține stabilitatea macroeconomică și va asigura continuarea reformelor, alături de programul în curs de desfășurare al Fondului Monetar Internațional pentru Moldova. De asemenea, această asistență financiară va ajuta Moldova să avanseze în parcursul său european.

⁶ https://www.imf.org/external/np/fin/tad/extrans1.aspx?memberKey1=672&endDate=2099-12-31&finposition_flag=YES

Operațiunea de asistență macrofinanciară pentru Moldova, aflată în curs de desfășurare, are o valoare totală de până la 295 de mil. EUR, din care 220 de mil. EUR sub formă de împrumuturi și 75 de mil. EUR sub formă de granturi.

Întru susținerea măsurilor de consolidare a redresării socio-economice pe termen lung, precum și a eforturilor în asigurarea securității energetice în Republica Moldova, în special asupra grupurilor vulnerabile, la 17 octombrie 2023, a fost semnat Amendamentul nr.2 la Acordul de finanțare dintre Guvernul Republicii Moldova și Comisia Europeană privind Contractul de consolidare a statului și rezilienței pentru Republica Moldova, semnat la Bruxelles la 15 decembrie 2021, prin care a fost majorată suma grantului cu 105,0 mil. EUR, suma totală a programului de suport bugetar/grant atingând valoarea de 240 mil. EUR. Astfel, prima tranșă din de suport bugetar oferit de Comisia Europeană Republicii Moldova, din suma suplimentară a grantului, a fost debursată în valoare de 70 mil. EUR.

În vederea stabilizării și creșterii economiei, precum și implementării programelor sociale și economice, parte a agendei de reformă a Guvernului Republicii Moldova, Banca Mondială a acordat suport bugetar în sumă de 224,1 mil. USD, dintre care:

- din contul împrumutului în vederea realizării Programului „Operațiunea 2 a Politicii de Dezvoltare pentru sprijinirea creșterii și Rezilienței în Moldova”, a debursat suma de 101,3 mil. USD;
- din contul împrumutului în vederea realizării proiectul ”Modernizarea administrației fiscale” s-a debursat suma de 0,15 mil. USD;
- din contului grantului pentru realizarea Programului „Operațiunea 2 a Politicii de Dezvoltare pentru sprijinirea creșterii și Rezilienței în Moldova”, a fost debursată suma de 34,3 mil. USD;
- prin intermediul Fondului Fiduciar (Multi Donor Trust Fund), din partea Guvernului SUA, Norvegiei, Irlandei, Suediei și Elveției, întru sprijinirea și creșterea rezilienței în Moldova, au fost debursate resurse financiare pentru suportul bugetar nerambursabil în sumă de 88,4 mil. USD.

De asemenea, în vederea implementării politicilor de dezvoltare întru redresarea economică a Republicii Moldova, în baza Acordului de împrumut dintre Guvernul Republicii Moldova, reprezentat de Ministerul Finanțelor, și Agenția Japoneză pentru Cooperare Internațională pentru realizarea Programului „Politici de dezvoltare întru redresarea economică”, semnat la 10 iulie 2023 (ratificat prin Legea nr. 235/2023), a fost debursată suma de 13,5 mlrd. JYP.

În vederea asigurării angajamentelor din Contractul de finanțare dintre Republica Moldova și Banca Europeană de Investiții privind infrastructura feroviară și parcul de material rulant ale Republicii Moldova în sumă de 50 de milioane de euro, semnat la Chișinău la 26 septembrie 2016 (ratificat prin Legea nr. 298/2016) a fost debursate resurse financiare în sumă de 3,4 mil. EUR.

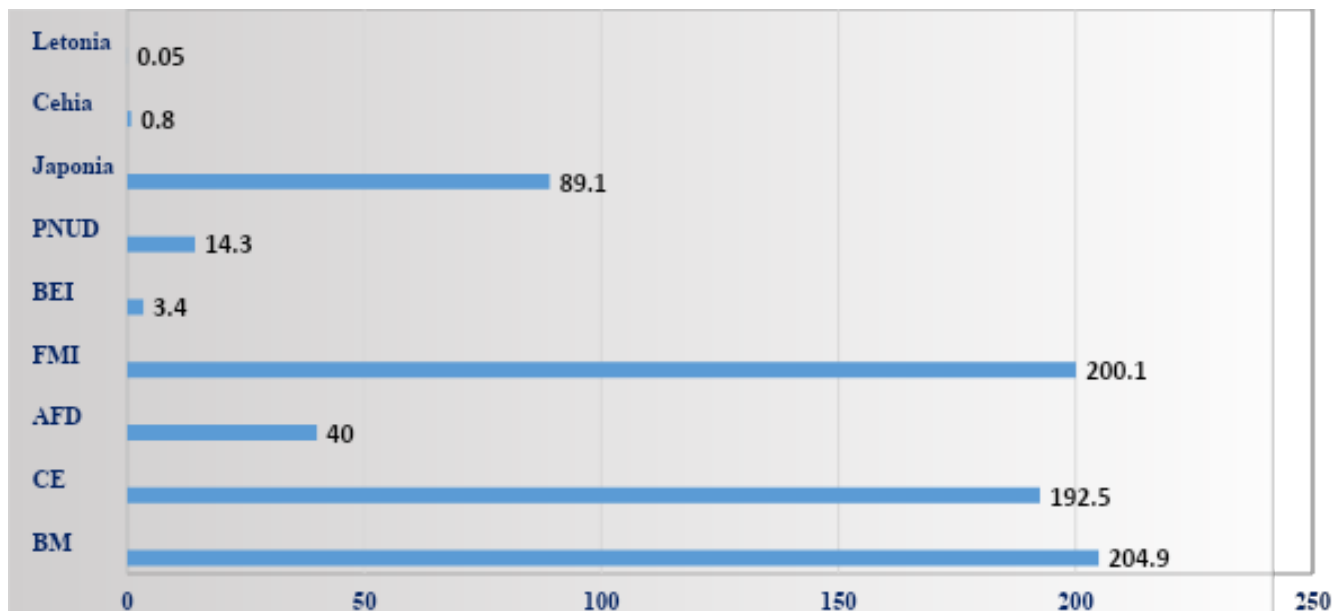
În conformitate cu prevederile Acordului de facilitate de credit dintre Republica Moldova și Agenția Franceză pentru Dezvoltare, semnat la 17 octombrie 2023 (ratificat prin Legea nr. 324/2023) a fost debursată suma de 40 mil. EUR, în scopul finanțării necesităților bugetului de stat în vederea implementării reformelor în infrastructura energetică, eficiența energetică, energia regenerabilă.

În vederea suplimentării eforturilor Guvernului de a compensa în factură cele mai vulnerabile gospodării, asigurării și mobilizării resurselor financiare în cadrul Fondului pentru vulnerabilitate energetică, prin intermediul PNUD, cu suportul Guvernului Suediei și Agenției Elvețiene pentru Dezvoltare și Cooperare, a fost implementat proiectul „Contribuție la Fondul de Reducere a Vulnerabilității Energetice al Republicii Moldova”, semnat la 12.12.2023, fiind debursată sumă de 15,2 mil. USD.

Totodată, la Fondul de reducere a vulnerabilității energetice pentru plata compensațiilor pentru resursele energetice, au contribuit Guvernul Ceh oferind resurse financiare nerambursabile, în sumă de 10 mil. CZK (echivalentul la 0,83 mil. EUR), precum și Guvernul Letoniei în valoare de 0.05 mil. EUR.

DIAGRAMA 7: INTRĂRIRE DE SUPORT BUGETAR ÎN ANUL 2023

Sursa: Ministerul Finanțelor

Informația privind acordarea surselor externe (împrumuturi/granturi) pentru susținerea bugetului de stat în anul 2023 se prezintă în Anexa 6, ce include informații aferente proiectelor de asistență externă ce conțin componenta de suport bugetar.

6. Programele de cooperare transfrontalieră, transnațională și interregională la care Republica Moldova este parte

Obiectivul cooperării transfrontaliere, transnaționale și interregionale este de a promova dezvoltarea teritorială, economică și socială prin intermediul unor abordări comune și focusarea pe sinergii financiare și de politici. În cadrul programelor de cooperare transfrontalieră, transnațională și interregională (PCTTI) sunt promovate parteneriate echilibrate, în care țările membre ale Uniunii Europene (UE) și țările partenere sunt implicate în mod egal în procesul decizional și în distribuția

fondurilor. Totodată, valoarea PCTTI constă în faptul că acestea, ținând cont de strategiile macro-regionale ale UE, răspund concomitent atât obiectivelor politicii de vecinătate cât și celor de coeziune ale UE. PCTTI sunt finanțate din 3 fonduri: Instrumentul European de Vecinătate (ENI/NDICI), Instrumentul de pre-aderare (IPA) și Fondul European de Dezvoltare Regională (ERDF). Resursele financiare din aceste fonduri sunt alocate sub formă de grant beneficiarilor din țările participante la programe, propunerile de proiecte ale cărora au fost selectate pentru finanțare și care sunt capabili să asigure un anumit procent de cofinanțare⁷. Beneficiarii eligibili ai PCTTI sunt autoritățile publice centrale și locale, Agențiile de Dezvoltare Regională, asociațiile obștești, camerele de comerț și industrie, agenții de inovare, agenții de energie, ONG-uri, instituții de educație și cercetare, universități, instituțiile publice, etc.

În perioada de raportare, Republica Moldova (RM) a participat prin implementare de proiecte în cadrul a trei programe de cooperare transfrontalieră și transnațională (PCTT) finanțate din fondurile ENI 2014- 2020: Programul Operațional Comun România-Moldova 2014-2020, Programul Operațional Comun Bazinului Mării Negre 2014-2020 și Programul Transnațional Dunărea 2014-2020. Programele menționate și-au finalizat implementarea activităților la finele anului 2023. Ministerul Finanțelor, în calitate de Autoritate Națională de Management pentru PCTT, în perioada ianuarie-noiembrie 2023, a coordonat implementarea acestor programe pe teritoriul RM, în temeiul prevederilor *Hotărârii Guvernului nr. 576 din 19.07.2017 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la implementarea programelor de cooperare transfrontalieră și transnațională finanțate de Uniunea Europeană*. Ulterior, conform prevederilor *Hotărârii Guvernului nr. 888 din 22.11.2023 cu privire la modificarea și abrogarea unor hotărâri ale Guvernului (reorganizarea structurală a unor autorități publice)*, Autoritatea Națională de Management a fost desemnată Cancelaria de Stat.

În cadrul acestor programe au fost contractate în total 127 de proiecte, iar până la finalul anului 2023 a fost finalizată implementarea tuturor activităților acestora pe teritoriul RM. Cu toate eforturile depuse de beneficiarii din RM pentru a atinge obiectivele stabilite în cadrul acestor proiecte, consecințele generate de criza COVID-19, inflația și războiul din Ucraina au reprezentat obstacole majore în procesul de implementare a proiectelor pe parcursul anului 2023. Multe dintre proiectele finanțate în cadrul PCTT 2014-2020 au fost temporar suspendate, cu prelungirea ulterioară a perioadei de implementare. Detalii suplimentare despre situația fiecărui PCTT la care RM este parte sunt prezentate mai jos.

⁷ În dependență de program, rata de co-finanțare proprie a beneficiarului variază de la 8% la 20%

6.1 Programul Operațional Comun România-Republica Moldova 2014-2020

Tabelul 1: Informații generale privind Programul Operațional Comun România – Republica Moldova 2014-2020

Buget aprobat de UE	81,0 mil. EUR grant din fondurile ENI; cofinanțare minimă: 10%.
Țări participante	România; Republica Moldova
Obiectivul general/strategic al programului	Sporirea dezvoltării economice și îmbunătățirea calității vieții oamenilor din zona Programului prin investiții comune în educație, dezvoltare economică, cultură, infrastructură transfrontalieră și sănătate, cât și asigurarea siguranței și securității cetățenilor din cele două țări.
Obiective tematice	<ol style="list-style-type: none">1. Sprijin pentru educație, cercetare, dezvoltare tehnologică și inovare2. Promovarea culturii locale și protejarea patrimoniului istoric3. Îmbunătățirea accesibilității în regiuni, dezvoltarea transportului și a rețelelor și sistemelor comune de transport4. Provocări comune în domeniul siguranței și securității
Tip de proiecte finanțate	<ol style="list-style-type: none">(i) SOFT – care nu includ sau includ componentă de infrastructură < 1 mil. EUR;(ii) HARD - componentă de infrastructură > 1 mil. EUR;(iii) LIP - proiecte mari de infrastructură, selectate prin atribuire directă, 70% max. contribuția UE.

Sursa: <https://ro-md.net>

În cadrul POC RO-MD 2014-2020, au fost finanțate în total 84 de proiecte contractate (4 LIP, 19 HARD, 58 SOFT), dintre care 3 proiecte au fost reziliate (2 HARD, 1 SOFT). Din cele 81 de mil. EUR alocate programului de către Uniunea Europeană, au fost contractate 72,8 mil. EUR, dintre care 49 %, sau circa 36,02 mil. EUR, le-au revenit beneficiarilor din România, iar 51%, sau circa 36,8 mil. EUR, beneficiarilor din Republica Moldova. În total, 211 beneficiari de granturi au parte de îmbunătățirea competențelor în diferite domenii, dotarea cu cele mai performante echipamente și schimb de experiență. Din cei 211 beneficiari: 99 beneficiari sunt din Republica Moldova și 112 beneficiari din România.

Programul a selectat și 4 proiecte mari de infrastructură (LIP) prin atribuire direct (Direct Award) și inițiate în anul 2019, în valoare totală de 24,3 mil. EUR (grant UE):

- *proiectul SMURD-2*, cu un buget total de 10 mil. EUR, a avut un impact semnificativ în consolidarea capacităților de intervenție în situații de urgență la nivel transfrontalier. Proiectul a inclus construcția a patru heliporturi pentru elicoptere SMURD în preajma a patru spitale din municipiile Chișinău, Bălți și Cahul, reconstrucția a două puncte de operare SMURD la Ungheni și Cantemir, achiziționarea a 14 autospeciale specifice misiunilor SMURD, dar și construcția a doua Unități de Primiri Urgențe la Chișinău și Bălți. Datorită proiectului SMURD, demarat în Republica Moldova în 2014, s-au desfășurat peste 13 000 de intervenții terestre și 125 aero-medicale.

- proiectul „Reabilitarea și modernizarea birourilor vamale de frontieră de pe granița România-Moldova” (RMCO), cu impact strategic pentru zona de frontieră și a constat în modernizarea infrastructurii vamale între România și Republica Moldova. Proiectul a vizat modernizarea birourilor vamale Albița-Leușeni, Sculeni-Sculeni și Giurgiulești-Giurgiulești, contribuind la eficientizarea proceselor vamale și la creșterea siguranței în zona de frontieră între cele două țări.

- proiectul „Cooperarea regională pentru prevenirea și combaterea criminalității transfrontaliere România-Moldova” (THOR), în valoare de 12,5 mil. EUR, a contribuit la reabilitarea stațiilor de poliție și instruirea personalului de poliție în combaterea criminalității transfrontaliere. Reconstrucția a patru sectoare de frontieră, renovarea a 10 sectoare de poliție și construirea unui nou sediu pentru trei unități operative ale Inspectoratului Național de Investigații din Republica Moldova sunt doar câteva dintre rezultatele notabile ale acestui proiect. Astfel, au fost consolidate capacitățile instituționale ale poliției, conducând la o mai bună coordonare a acțiunilor împotriva criminalității transfrontaliere și la o creștere a eficienței operațiunilor desfășurate pentru asigurarea securității în regiune.

- proiectului transfrontalier „Infrastructura de comunicații” (COMINF), cu un buget de 7,5 mil. EUR, Republica Moldova și România au asigurat un sistem integrat de comunicații prin achiziționarea a patru centre de comunicații mobile, înființarea Centrului de Cooperare Polițienească Transfrontalieră din Lipcani, precum și modernizarea infrastructurii de comunicații între cele două țări, facilitând un schimb rapid de informații cu o capacitate de transmisie de cel puțin 5 Gbps.

6.2 Programul Operațional Comun Bazinul Mării Negre 2014-2020

Tabelul 2: Informații generale privind Programul Operațional Comun Bazinul Mării Negre 2014-2020

Bugetul aprobat de 49 mil. EUR grant din fondurile ENI și IPA; cofinanțare minimă: 8% UE	
Țări participante	România, Bulgaria, Grecia, Turcia, Ucraina, Georgia, Armenia și Republica Moldova
Obiectivul strategic al programului	Îmbunătățirea nivelului de trai al oamenilor din regiunile Bazinului Mării Negre prin creștere economică sustenabilă și protecția în comun a mediului.
Obiective tematice	<ol style="list-style-type: none">1. Promovarea afacerilor și a antreprenorialului în Bazinul Mării Negre;2. Promovarea unei politici de mediu coordonate și reducerea prin acțiuni comune a deșeurilor maritime în Bazinul Mării Negre
Tip de proiecte finanțate	<ol style="list-style-type: none">(i) SOFT fără componente de infrastructură.(ii) SOFT cu componente de infrastructură de valoare mică

Sursa: <https://blacksea-cbc.net>

În cadrul Programului Operațional Comun Bazinul Mării Negre 2014-2020 în primul apel au fost în proces de implementare 11 proiecte, dintre care în 2 proiecte partenerii din RM au avut rol de partener lider. Valoarea totală a fondurilor ENI accesibile pentru proiectele implementate de beneficiarii din

Republica Moldova în parteneriat cu beneficiari din alte țări în primul apel a fost de 8,5 mil. EUR, iar valoarea totală a bugetului ENI doar pentru partenerii din RM în cadrul proiectelor din apelul 1 a fost de 1,9 mil. EUR. Din cel de-al doilea apel de propuneri de proiecte, doar într-un singur proiect beneficiarul din RM a avut rolul de partener lider, din totalul a 16 proiecte contractate. Valoarea totală a fondurilor ENI accesibile pentru proiectele implementate de beneficiarii din Republica Moldova în parteneriat cu beneficiari din alte țări în apelul doi a fost de 12,2 mil. EUR, pe când valoarea totală a bugetului ENI pentru partenerii din RM a fost de 2,5 mil. EUR, contribuție nerambursabilă a UE. Numărul total al beneficiarilor proiectelor din Republica Moldova, implementate în cadrul Programului Operațional Comun Bazinul Mării Negre 2014-2020, este de 24, dintre care 7 implementează câte 2 proiecte.

6.3 Programul Transnațional Dunărea 2014-2020 (transnațional)

Tabelul 3: Informații generale privind Programul Transnațional Dunărea 2014-2020

Buget aprobat de UE	231,9 mil. EUR grant din fondurile ENI, IPA și ERDF; cofinanțare minimă: 15%
Participanții	Republica Austria, Bulgaria, Republica Cehia, Ungaria, Romania, Slovenia, Croația, Republica Slovacia, Bosnia și Herțegovina, Muntenegru, Serbia, Republica Moldova, Republica Federală Germania, Ucraina
Obiectivul strategic al programului	Îmbunătățirea politicilor publice și a cooperării instituționale prin intermediul finanțării proiectelor implementate de un parteneriat transnațional extins.
Obiective tematice	<ol style="list-style-type: none">1. Inovare și responsabilitate socială în Regiunea Dunării2. Responsabilitatea față de mediu și cultură în Regiunea Dunării3. Conectivitatea în Regiunea Dunării4. Asistență tehnică dedicată finanțării structurilor de management ale programului și activităților acestora
Tip de proiecte finanțate	(i) SOFT fără componente de infrastructură.

Sursa: <http://www.interreg-danube.eu>

În total, în cadrul Programului Transnațional Dunărea 2014-2020 au fost selectate pentru finanțare 22 de proiecte cu beneficiari din RM (apelul 2 și 3). În apelul 2, RM era reprezentată în 7 proiecte. Valoarea totală a fondurilor UE (ERDF, IPA, ENI) accesibile pentru proiectele implementate de beneficiarii din Republica Moldova în parteneriat cu beneficiari din alte țări, în apelul doi, a fost de 12,8 mil. EUR, iar suma totală a fondurilor ENI accesibile pentru partenerii din Republica Moldova a fost de 0,8 mil. EUR.

În cel de-al treilea apel de propuneri de proiecte, în Programul Transnațional Dunărea (PTD), RM a participat în 15 proiecte transnaționale. Valoarea totală a fondurilor UE (ERDF, IPA, ENI) accesibile pentru proiectele implementate de beneficiarii din Republica Moldova în parteneriat cu beneficiari din alte țări în apelul 3 a fost de 30,8 mil. EUR, iar suma totală a fondurilor ENI accesibile pentru partenerii din Republica Moldova a fost de 1,3 mil. EUR. Numărul total al beneficiarilor proiectelor din Republica Moldova, implementate în cadrul Programului Transnațional Dunărea 2014-2020, a fost de 19, dintre care 4 au implementat câte 2 sau mai multe proiecte.

Conferința de încheiere a Programului Transnațional Dunărea 214-2020, au participat reprezentanții structurilor de management ale programului, beneficiarii proiectelor de finanțare, autorități publice și alți factori interesați, s-a desfășurat în data de 12 decembrie 2023. Evenimentul a evidențiat importanța cooperării transnaționale și contribuția adusă la crearea unei regiuni a Dunării mai puternice, sustenabile și incluzive, aducând în prim plan rezultatele notabile, lecțiile învățate și impactul durabil al celor 22 de proiecte implementate în Republica Moldova.

6.4 Programele de Cooperare Transfrontalieră și Transnațională Interreg 2021-2027

În contextul Cadrului Financiar Multianual al UE 2021-2027, au fost elaborate programele Interreg 2021-2027 (în continuitatea programelor ENI CBC 2014-2020), fiind aprobate de Comisia Europeană la finele anului 2022. De menționat că pe parcursul anului 2023, RM a negociat și semnat Acordurile de finanțare pentru toate cele 3 programe Interreg 2021-2027, fapt ce va facilita inclusiv debursarea resurselor financiare de către beneficiarii din RM. Cu referire la Programele Interreg 2021-2027 menționează următoarele:

(i) Programul Interreg NEXT România – Republica Moldova 2021-2027 presupune finanțarea următoarelor priorități: (i) Comunități verzi; (ii) Dezvoltare socială transfrontalieră; (iii) Cooperare transfrontalieră. Bugetul aprobat de UE este 77,3 mil. EUR/grant pentru proiectele cu parteneri din cele 2 țări participante la program, 10% co-finanțare minimă din partea beneficiarilor.

Tabelul 4: Informații generale privind Programul Interreg NEXT România – Republica Moldova 2021-2027

Buget aprobat de UE	77,3 mil. EUR grant din fondurile ENI; cofinanțare minimă: 10%.
Țări participante	România; Republica Moldova
Obiectivul general/strategic al programului	Sporirea dezvoltării economice și îmbunătățirea calității vieții oamenilor din zona Programului prin investiții comune în educație, dezvoltare economică, cultură, infrastructură transfrontalieră și sănătate, asistență medicală și a conservării naturii, cât și asigurarea siguranței și securității cetățenilor din cele două țări.
Obiective tematice	<ol style="list-style-type: none">Comunități verzi (alocare financiară – 27,8 mil. EUR) Obiective:<ul style="list-style-type: none">Promovarea adaptării la schimbările climatice și a prevenirii riscurilor de dezastre și a rezilienței.Îmbunătățirea protecției și conservării biodiversității naturii și a infrastructurii verzi, și reducerea tuturor formelor de poluare.Dezvoltare socială transfrontalieră (alocare financiară – 41,3 mil. EUR) Obiective:<ul style="list-style-type: none">Îmbunătățirea accesului egal la servicii incluzive și de calitate în educație, formare și învățare pe tot parcursul vieții prin dezvoltarea unei infrastructuri accesibile.Asigurarea accesului egal la îngrijirea sănătății și stimularea rezilienței sistemelor de sănătate, inclusive asistența medicală primară, și promovarea tranziției de la îngrijirea instituțională la cea bazată pe familie și pe comunitate.

	<ul style="list-style-type: none">- Consolidarea rolului culturii și turismului durabil în dezvoltarea economică, incluziunea socială și inovarea socială. <p>3. Cooperare transfrontalieră (alocare financiară – 8,1 mil. EUR)</p> <p>Obiective:</p> <ul style="list-style-type: none">- Gestionarea trecerii frontierei și managementul mobilității și migrației.- Consolidarea unei administrații publice eficiente prin promovarea cooperării juridice și administrative și a cooperării între cetățeni, actorii societății civile și instituții, în special, în vederea rezolvării obstacolelor juridice, de capacitate și a altor obstacole din regiunea de frontieră.
Tip de proiecte finanțate	<ul style="list-style-type: none">(i) Proiecte la scară mică (200,0 mi EUR – 500,0 mii EUR)(ii) Proiecte standard (300,0 mii EUR – 1 500 000,0 mii EUR)
Beneficiari	<ul style="list-style-type: none">• Autoritățile publice centrale, regionale sau locale• Instituții de învățământ superior și cercetare• Școli/centre de educație și formare• Agenții de dezvoltare regionale sau locale• ONG-uri și asociații obștești• Organizații de sprijinire a afacerilor, inclusiv camere de comerț, rețele și clustere• Alte organizații publice

Acordul de finanțare dintre Republica Moldova, Comisia Europeană și Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației al României pentru Programul Interreg VI-A NEXT România – Republica Moldova 2021–2027, semnat la 11 august 2023, a fost ratificat prin Legea nr. 307 din 26.10.2023.

Apelul de propuneri pentru proiectele standard în cadrul Programului Interreg NEXT România-Republica Moldova 2021-2027 a fost lansat la 10.08.2023, iar cel pentru proiectele de valoare mică a fost lansat la 29.09.2023. Ambele apeluri de propuneri au fost deschise până la 09.02.2024.

Au fost depuse 277 de aplicații de proiecte, care vizează domeniile educației, sănătății, turismului, precum și investiții în combaterea efectelor schimbărilor climatice, biodiversitate, buna guvernare și managementul frontierei. Valoarea nerambursabilă a fondurilor UE solicitate prin intermediul proiectelor depuse este de 211 mil. EUR.

În cadrul apelului standard au fost depuse 167 de proiecte, cu o valoare nerambursabilă de 176 de mil. EUR. La apelul de proiecte cu valoare mică au fost depuse 110 proiecte și totalizează 35 de mil. EUR, fonduri nerambursabile.

Fiecare proiect trebuie să aibă cel puțin câte un partener din fiecare stat participant, fiind permisă participarea a maximum 4 parteneri într-un proiect.

La moment, proiectele sunt supuse procedurii de selecție și evaluare, urmând a fi contractate proiectele care corespund cerințelor Ghidului aplicantului și care contribuie, în mod real, la dezvoltarea comunităților din zona de graniță. Decizia finală va fi luată în cadrul Comitetului de Monitorizare a Programului în luna septembrie.

(ii) Programul Intereg NEXT Bazinul Mării Negre 2021-2027 presupune finanțarea următoarelor priorități: (i) o regiune albastră și inteligentă; (ii) o regiune curată și verde. *Bugetul*

aprobat de UE este 85,01 mil. EUR/grant pentru proiectele cu parteneri din cele 7 țări participante la program, 10% co-finanțare minimă din partea beneficiarilor.

Tabelul 5: Informații generale privind Programul Intereg NEXT Bazinul Mării Negre 2021-2027

Bugetul aprobat de UE	85,01 mil. EUR grant din fondurile ERDF, IPA III, NDICI; cofinanțare minimă: 10 %.
Țări participante	România, Bulgaria, Grecia, Turcia, Ucraina, Georgia, Armenia și Republica Moldova
Obiectivul strategic al programului	să rămână o platformă în care legăturile dintre țările participante sunt consolidate și unde actorii regionali se pot reuni și contribui la o gestionare durabilă a resurselor în beneficiul cetățenilor din țările participante.
Obiective tematice	<ol style="list-style-type: none">1. Dezvoltarea și consolidarea capacităților de cercetare și inovare;2. Promovarea adaptării la schimbările climatice și a prevenirii riscurilor de dezastre;3. Creșterea protecției și conservării naturii, a biodiversității și a infrastructurii verzi;4. Construirea încrederii reciproce, în special prin încurajarea acțiunilor interpersonale.
Tip de proiecte finanțate	(iii) Proiecte la scară mică (250,0 mii EUR – 500,0 mii EUR) (iv) Proiecte standard (500,0 mii EUR – 1 500,000 mii EUR)
Beneficiari	<ul style="list-style-type: none">• Autoritățile publice centrale, regionale sau locale• Instituții de învățământ superior și cercetare• Școli/centre de educație și formare• Agenții de dezvoltare regionale sau locale• ONG-uri și asociații obștești• Organizații de sprijinire a afacerilor, inclusiv camere de comerț, rețele și clustere• Alte organizații publice

Acordul de finanțare dintre Republica Moldova, Comisia Europeană și Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației al României pentru Programul Interreg VI-B NEXT Bazinul Mării Negre 2021–2027, semnat la 11 august 2023, a fost ratificat prin Legea nr. 309 din 26.10.2023.

La 30 martie 2023 a fost lansat primul apel de propuneri în cadrul Programului Interreg NEXT Bazinul Mării Negre 2021-2027, apelul fiind deschis până la 04.07.2023. În urma evaluării au fost selectați 10 beneficiari din Republica Moldova cu proiecte în valoare de 1,6 mil. EUR (*Centrul de Consiliere Ecologica Cahul, Inspectoratul General pentru Situații de Urgență al Ministerului Afacerilor Interne, Consiliul raional al Taraclia, Centrul de Consiliere Ecologica Cahul, Primăria*

Ungheni, Centrul Regional de Dezvoltare Durabilă, Universitatea de Studii Politice și Economice Europene „Constantin Stere”, Agenția pentru Cooperare Transfrontalieră și Integrare Europeană, Universitatea de Stat din Moldova, Agenția pentru Cooperare Transfrontalieră și Integrare Europeană).

La 29 martie 2024 a fost lansat al doilea apel de propuneri (mici și standard) bugetul alocat fiind de 46,85 mil EUR cu termenul de depunere a aplicației de proiect - 28 iunie 2024, cu o durată de implementare de până la 30 de luni.

Alte apeluri din Programul respectiv nu se prevăd.

(iii) Programul Interreg Regiunea Dunării 2021-2027 presupune finanțarea următoarelor priorități: (i) o regiune a Dunării mai competitivă și mai inteligentă; (ii) o regiune a Dunării mai verde și cu emisii reduse de carbon; (iii) o regiune a Dunării mai socială; (iv) o mai bună guvernare a cooperării în regiunea Dunării. *Bugetul aprobat de Uniunea Europeană este 215,0 mil. EUR/grant pentru proiectele cu parteneri din cele 14 țări participante la program, 20% co-finanțare minimă din partea beneficiarilor.*

Tabelul 6: Informații generale privind Programul Interreg Regiunea Dunării 2021-2027

Bugetul aprobat de UE	215,0 mil. EUR grant din fondurile ERDF, IPA III, NDICI; cofinanțare minimă: 20 %.
Țări participante	Austria, Bulgaria, Bosnia și Herțegovina, Cehia, Croația, Germania (landurile Baden-Württemberg și Bayern), Republica Moldova, România, Muntenegru, Serbia, Slovenia, Slovacia, Ungaria și Ucraina (regiunile Chernivetska, Ivano-Frankiviska, Zakarpatska, Odesa).
Obiectivul strategic al programului	Crearea unei platforme instituționale și a unui mediu de cooperare transnațional propice pentru integrarea teritorială, economică și socială a regiunii Dunărea.
Obiective tematice	1. O Europă mai inteligentă:

	<ul style="list-style-type: none">☐ consolidarea capacităților de cercetare, inovare și adoptarea tehnologiilor avansate;☐ dezvoltarea abilităților pentru specializare inteligentă, [tranziție justă], tranziție industrială și antreprenariat. <p>2. O Europă mai verde, cu mai puține emisii de carbon:</p> <ul style="list-style-type: none">☐ promovarea energiei regenerabile;☐ promovarea adaptării la schimbările climatice și prevenirea riscului de dezastre, reziliența, ținând seama de abordările bazate pe ecosisteme;☐ promovarea accesului la apă și gestionarea durabilă a apei;☐ îmbunătățirea biodiversității, a infrastructurii ecologice în mediul urban și reducerea poluării. <p>3. O Europă mai socială:</p> <ul style="list-style-type: none">☐ îmbunătățirea eficacității și incluziunii piețelor forței de muncă și a accesului la locuri de muncă de înaltă calitate prin dezvoltarea infrastructurii sociale și promovarea economiei sociale;☐ îmbunătățirea accesului egal la servicii incluzive și de calitate în educație, formare și învățare continuă prin dezvoltarea infrastructurii accesibile;☐ îmbunătățirea rolului culturii și turismului în dezvoltarea☐ strategii de bazin maritim, precum și alte strategii teritoriale.
Tip de proiecte finanțate	Proiecte standard
Beneficiari	<p>Fiecare proiect trebuie să includă cel puțin trei parteneri din trei țări diferite, iar cel puțin unul trebuie să fie dintr-un stat membru UE.</p> <ul style="list-style-type: none">● Instituții publice locale, regionale, naționale/organisme de drept public înregistrate oficial în zona programului (inclusiv Grupări Europene de Cooperare Teritorială – (GEST));● Organizații private (organizații non-profit și întreprinderi private/organizație privată cu scop profit);● Organizații internaționale.

Acordul de finanțare dintre Republica Moldova, Comisia Europeană și Oficiul Prim-ministrului Ungariei pentru Programul Regiunea Dunării Interreg IV-B 2021–2027 a fost ratificat prin Legea nr. 308 din 26.10.2023.

Fiecare proiect trebuie să includă cel puțin trei parteneri din trei țări diferite, iar cel puțin unul trebuie să fie dintr-un stat membru UE.

Proiectele se implementează doar în parteneriat cu beneficiarii din celelalte țări membre în cadrul programelor. Aplicațiile de propuneri de proiecte se depun în cadrul sistemului informațional JEMS, link-ul fiind disponibil pe pagina web a programului <https://interreg-danube.eu/>

Pe parcursul anului 2023, în cadrul Programului Regiunii Dunărea (PRD) 2021-2027, au fost evaluate proiectele depuse în Apelul I, care s-a desfășurat în perioada 29 septembrie 2022 - 21 noiembrie 2022. Astfel, au fost selectate 60 proiecte, iar beneficiari din Republica Moldova sunt în 27 proiecte, cu un buget alocat de 91,7 mil. de EUR.

Totodată, la sfârșitul anului 2023, au fost lansate următoarele apeluri de propuneri în cadrul PRD 2021-2027:

- Apelul II (deschis în perioada 2 noiembrie 2023 până la 3 aprilie 2024), cu un buget de 38,7 mil. EUR din fonduri Interreg;
- Apelul Seed Money Facility (deschis în perioada 27 noiembrie 2023 - 3 aprilie 2024).

Astfel, menționăm că în cadrul apelului de propuneri Seed Money Facility au fost depuse în total 49 de proiecte, iar în 2 proiecte au aplicat instituții din Republica Moldova.

În cadrul Apelului II, au fost depuse în total 162 propuneri de proiecte, iar aplicanții din partea Republicii Moldova au fost 58 de instituții, care au aplicat în 44 de proiecte.

Totodată, pe parcursul anului 2023, a fost lansată Platforma de Matchmaking (<https://interreg-danube-region-programme.b2match.io/>). Acest nou hub online facilitează colaborarea și este conceput pentru a ajuta beneficiarii să găsească parteneri și să-și împărtășească ideile pentru proiectele lor în regiunea Dunării.

Noile oportunități de finanțare din fondurile UE

Suplimentar, urmare deciziei Comisiei Europene din 15 decembrie 2023, Republica Moldova a devenit țară eligibilă în cadrul Programului URBACT IV 2021-2027, ceea ce va permite participarea la cererile de propuneri de proiecte începând cu anul 2024.

Programul URBACT IV contribuie la dezvoltarea abilităților părților locale interesate în proiectarea și implementarea politicilor integrate și participative, promovează cooperarea între orașe de toate dimensiunile și partajarea de soluții prin crearea de rețele dedicate temelor urbane specifice.

Programul este finanțat din Fondul European de Dezvoltare Regională) cu un buget de 79,8 mil. EUR, de Instrumentul de asistență pentru preaderare cu un buget de 5,0 mil. EUR și de Instrumentul de

vecinătate, dezvoltare și cooperare internațională cu un buget de 2,0 mil. EUR pentru perioada 2021-2027.

Semnarea Acordului de Finanțare dintre Guvernul Republicii Moldova și Comisia Europeană privind Programul URBACT IV 2021-2027 va avea loc în semestrul II al anului 2024.

Programul Interreg Europe 2021-2027 reprezintă o inițiativă de cooperare interregională cofinanțată de Uniunea Europeană, cu un buget total de 394,5 milioane EUR, având ca obiectiv sprijinirea guvernelor locale, regionale și naționale din întreaga Europă în elaborarea și implementarea unor politici mai eficiente. Acesta promovează crearea unui mediu și a unor oportunități pentru partajarea soluțiilor la problemele de dezvoltare regională, facilitând totodată schimbul de bune practici și procesul de învățare în domeniul politicilor și are drept **scop** îmbunătățirea instrumentelor de politici de dezvoltare regională, concentrându-se pe schimbul de experiențe, abordări inovatoare și consolidarea capacităților prin identificarea și transferul celor mai bune practici.

Programul Interreg Europe 2021-2027 finanțează următoarele priorități: (i) Europa mai inteligentă, (ii) Europa mai verde, (iii) Europa mai conectată, (iv) Europa mai socială, (v) Europa mai aproape de cetățeni, (vi) Guvernanță regională mai bună.

Beneficiarii eligibili includ autoritățile publice, instituțiile publice și organizațiile neguvernamentale din statele membre ale UE, precum și din țările recent asociate: Albania, Bosnia și Herțegovina, Moldova, Muntenegru, Macedonia de Nord, Norvegia, Serbia, Elveția și Ucraina, participante la program, cu o cofinanțare minimă de 20% din partea beneficiarilor.

Semnarea Acordului de Finanțare dintre Guvernul Republicii Moldova și Comisia Europeană privind Programul Interreg Europe 2021-2027 va avea loc în semestrul II al anului 2024.

De asemenea, în anul 2023 Republica Moldova a acceptat invitația Autorității de Management a **Programului ESPON** de asociere a RM cu statut de observator la program.

7. Acordul dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României privind implementarea programului de asistență tehnică și financiară în baza unui ajutor financiar nerambursabil în valoare de 100 de mil. EUR acordat de România Republicii Moldova

Acordul dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României privind implementarea programului de asistență tehnică și financiară în baza unui ajutor financiar nerambursabil în valoare de 100 mil. EUR acordat de România Republicii Moldova (Acord), semnat la 11.02.2022 și ratificat prin Legea nr. 43/2022, are drept obiectiv stabilirea condițiilor și a mecanismelor în baza cărora România poate acorda asistență tehnică și financiară de la bugetul de stat în beneficiul Republicii Moldova.

În aplicarea Acordului, Republica Moldova și România vor lua, de comun acord, măsurile necesare pentru realizarea proiectelor care să contribuie la:

- intensificarea cooperării între Republica Moldova și România și dezvoltarea Parteneriatului strategic pentru integrarea europeană a Republicii Moldova;
- racordarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană prin intermediul României;

- promovarea procesului de reforme în spirit european în Republica Moldova;
- susținerea procesului de integrare europeană a Republicii Moldova;
- impulsivarea dezvoltării Republicii Moldova și reducerea disparităților economice și sociale în Republica Moldova;
- creșterea rezilienței Republicii Moldova la factorii destabilizatori.

Valoarea acestui Acord constă în consolidarea relațiilor de colaborare dintre cele două state prin intensificarea cooperării în domenii de interes major precum: sectorul energetic; transport și infrastructură de transport; protecția mediului și combaterea schimbărilor climatice; lucrări publice și infrastructură; întreprinderi mici și mijlocii; independența mass-media; reforma administrației publice; afaceri interne; sănătate; educație; cultură și patrimoniu; cercetare, turism precum și alocarea de către România Republicii Moldova a unui ajutor financiar nerambursabil în valoare de 100 mil. EUR pentru implementarea proiectelor care să contribuie la dezvoltarea Republicii Moldova, în beneficiul direct al tuturor cetățenilor.

Este de menționat că, în anul de raportare, pentru finanțarea proiectelor în baza Acordului, pentru prima tranșă s-au propus 58 de proiecte (*MIDR și MEC*) dintre care, aprobate și finanțate sunt 33 + 1 proiecte în sumă totală de 10 mil EUR, majoritatea fiind din domeniul infrastructurii (*Programul Național Satul European*) și un proiect din domeniul educației. Printre rezultate majore pot fi menționate:

□ construcția sistemului de canalizare în Comuna Biliceni Vechi, această acțiune va permite conectarea a **150 gospodării din comună la sistemul de canalizare** pe parcursul a unei perioade de 8 luni, în total fiind construit 4.2 km de magistrală (aducțiune), 3.89 km de rețele de canalizare și 1 stație de pompare;

□ alimentarea cu apă a satului Călugăr, raionul Fălești, acest proiect va asigura accesul la servicii calitative de alimentare cu apă potabilă a locuitorilor s. Călugăr, total fiind **construiți 3,7 km de rețele de distribuție a apei potabila, 2 turnuri de apă și a unei stații de tratare a apei potabile**, pe lângă locuitorii satului de beneficiile proiectului urmează să profite și 7 agenți economici și 6 instituții publice;

□ alimentarea cu apă și canalizare a satului Chiperceni, raionul Orhei, proiectul vine să îmbunătățească și dezvolte infrastructura aprovizionării cu apă a locuitorilor din sat și să îmbunătățească accesul cetățenilor și instituțiilor publice din sat la apă potabilă calitativă, în total se va crea acces **pentru 1150 de beneficiari, la sistemul de alimentare cu apă și canalizare din localitate;**

□ construcția **stației de epurare în comuna Chircăieștii Noi**, raionul Căușeni, această acțiune va permite asigurarea gospodăriilor casnice și non-casnice din comuna Chircăieștii Noi cu serviciul de canalizare, precum și **racordarea la sistemul construit de canalizare a 476 gospodării casnice cu 1526 beneficiari, 10 agenți economici, 7 instituții publice** și de menire social-culturală din 2 localități (Chircăieștii Noi și Baurci);

□ crearea accesului la educație timpurie prin reabilitare, modernizare și reconstrucția Grădiniței de copii din satul Domulgeni - „Investim în viitorul tău”, acțiune care va asigura accesul a **95 copii, inclusiv 55 băieți și 40 fete**, cu vârsta de 2-7 ani la educație timpurie, prin intervenția asupra imobilului grădiniței de copii din satul Domulgeni, creșterea calității infrastructurii preșcolare prin reabilitarea și reconstrucția grădiniței de copii și anume **renovarea acoperișului cu suprafața totală**

de 384 m2, termoizolarea fațadei cu suprafața totală de 1070 m2 și 1141 m2 de tavan;

□ dezvoltarea **transportului școlar în instituțiile de învățământ general** din Republica Moldova, această acțiune va spori accesibilitatea la un transport mai sigur, ajutând elevii să participe la activități școlare suplimentare, precum și să beneficieze de resurse educaționale în afara programului școlar obișnuit, proiectul în cauză are un impact semnificativ care abordează o nevoie esențială în comunitatea educațională etc.

Respectiv, valoarea totală, aprobată și parțial debursată, constituie 10 mil. EUR.

7. Concluzii și rezultate atinse

În contextul în care prioritățile de dezvoltare la nivel național depășesc semnificativ cadrul de resurse disponibil, dar și ținesc o declanșare a factorilor de creștere economică și dezvoltare pe termen lung a țării, asistența externă și suportul partenerilor de dezvoltare rămâne o sursă importantă pentru realizarea acestor priorități.

Efortul Guvernului este orientat spre o canalizare și aliniere eficientă a suportului oferit de către parteneri și donatori la obiectivele și reformele lansate pentru dezvoltarea durabilă, transformarea profundă și modernizarea țării noastre în calea spre aderare la Uniunea Europeană. Aprobarea deciziei Consiliului European de deschidere a negocierilor de aderare a determinat o schimbare și reorientare a eforturilor administrației, partenerilor și societății în întregime, ceea ce implică și o consolidare a capacităților administrației publice pentru crearea unor instituții publice puternice și reziliente, inclusiv prin creșterea eficienței și calității serviciului public, creșterea capacităților de absorbție a fondurilor și de implementare eficientă a reformelor.

- Pe parcursul anului 2023, Republica Moldova a beneficiat de circa 1 768,3 mil. EUR, în creștere cu cca 30 % față de 2022 (1 367,9 mil. EUR).
- Pe parcursul anului 2023, pe teritoriul Republicii Moldova în proces de implementare au fost 1043 de proiecte/programe, dintre care 405 proiecte lansate pe parcursul anului 2023. Totodată, au fost finalizate 293 proiecte/programe de asistență externă.
- Lideri la capitolul debursări în anul 2023 sunt: Comisia Europeană (344,1 mil. EUR), BERD (329,0 mil. EUR), Banca Mondială (261,3 mil. EUR), FMI (200,1 mil. EUR), etc.
- În topul creditorilor/donatorilor bilaterali se regăsesc: SUA (152,7 mil. EUR), ONU (118,1 mil. EUR), Japonia (94,0 mil. EUR), Regatul Suediei (62,0 mil. EUR), România (59,8 mil. EUR), AFD (58,6 mil. EUR), SDC (20,7 mil. EUR), Republica Federală Germania (19,9 mil. EUR), etc.
- În topul sectoarelor recipiente de asistență externă se remarcă următoarele: energetic, infrastructura de transport, agricultură etc.
- În anul 2023, Republica Moldova a încasat resurse pentru susținerea bugetului (inclusiv asistență macrofinanciară) în valoare de cca 745,3 mil. EUR (împrumut - 514,9 mil. EUR și grant - 230,4 mil. EUR).

- Rata de absorbție⁸ la nivel național a resurselor de finanțare externă, alocate în perioada anului 2023, a fost în mărime de 66 % (în 2022 – 55,9 %).
- În structura veniturilor bugetului public național⁹, granturile au constituit circa 5,2% față de 5,0% în anul 2022. Din totalul granturilor, cele destinate susținerii bugetului reprezintă 83,4% și 16,6% fiind destinate proiectelor finanțate din surse externe. Ponderea granturilor în PIB a constituit circa 1,8 % cu 0,1 p.p. mai mult față de nivelul anului 2022. Executarea bugetului public național în anul 2023 s-a încheiat cu un deficit în sumă de 15 571,9 mil. lei, sau la nivel de 5,2% din PIB (împrumuturi externe (nete) - cca 8 488,6 mil.lei (50 %) drept sursă de finanțare a deficitului).

Rezultate cu impact și beneficii pentru oameni:

- **Mai multe fonduri pentru Republica Moldova. Uniunea Europeană a majorat asistența macrofinanciară pentru Republica Moldova.**
Economia Republicii Moldova a fost grav afectată de consecințele războiului de agresiune al Rusiei din Ucraina, iar provocările legate de securitatea energetică au pus și mai mare presiune asupra autorităților de la Chișinău și cetățenilor țării. În acest context, Comisia Europeană a propus majorarea asistenței macrofinanciare alocată anterior pentru Republica Moldova cu 145 de milioane de euro, dintre care 72,5 milioane de euro au fost deja transferate Republicii Moldova. Suportul vine să acopere o parte din necesitățile sale de finanțare suplimentare, să sprijine stabilitatea macro-economică și să asigure continuarea reformelor.¹⁰
- **Ajutor la contor. Sute de mii de cetățeni au beneficiat de compensații la plata facturilor la energia electrică, termică și combustibili solizi.**
- **Peste 895 de mii de cetățeni** au beneficiat de ajutor din partea Uniunii Europene în sezonul de încălzire 2022 – 2023. O parte din costurile pentru energia electrică, termică și combustibili solizi au fost acoperite din fonduri europene. Compensațiile au redus nivelul sărăciei energetice cu 43%, cel mai mare impact fiind resimțit de familiile vulnerabile facturile cărora au fost compensate în medie de 58%.
- **Peste un milion de oameni** au depus cereri de compensare prin intermediul programului „Ajutor la contor”, creat în 2022 de Guvernul Republicii Moldova, cu sprijinul Uniunii Europene, Slovaciei și Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare. Tot în 2023, a fost lansat programul „Rabla pentru electrocasnice”, cu un buget total estimat la 5,8 milioane de dolari. Acesta oferă vouchere, din fonduri europene, de până la 80% din costul unui frigider, aragaz electric, mașină de spălat rufe, în timp ce beneficiarii vor contribui cu 20% din valoarea echipamentului. Astfel, numărul total de vouchere valorificate în cadrul Proiectului Rabla în 2023 a fost de 36,604.

⁸ Capacitatea de absorbție – raportul dintre cheltuielile executate și cele aprobate aferente proiectelor finanțate din surse externe, incluse în bugetul public național.

⁹ Raportul privind executarea bugetului din 2023

¹⁰ Asistența macrofinanciară pentru Republica Moldova, aflată în curs de desfășurare, are o valoare totală de până la 295 de milioane de euro, din care 220 de milioane de euro sub formă de împrumuturi și 75 de milioane de euro sub formă de granturi. Începând cu august 2022, Moldova a primit 172,5 milioane de euro, 122,5 milioane fiind debursate în 2023.

- **Energie verde în clădirile publice din Moldova** - peste un milion de cetățeni ai Republicii Moldova vor beneficia de instituții medicale moderne, grație asistenței Uniunii Europene, Băncii Europene de Investiții (BEI) și Băncii Europene pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD). **Zece spitale republicane, nouă din Chișinău și unul din Bălți**, vor fi îmbunătățite din perspectiva eficienței energetice. Asistența în valoare de 75 de milioane de euro va spori eficiența energetică a clădirilor publice din Republica Moldova, va reduce consumul de energie și va diminua costurile. Drept rezultat, vor fi utilizate cu aproximativ 40% mai puține resurse, ceea ce va permite economisirea a cca 2,8 milioane de euro pe an.
- **Afaceri sustenabile, digitale și verzi.**
Uniunea Europeană a alocat opt milioane de euro sub formă de fonduri nerambursabile pentru programele de sprijinire a întreprinderilor mici și mijlocii (IMM-uri), implementate de Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului (ODA). Rezultatele proiectului „UE pentru IMM-uri”, preconizat pentru 2023 – 2026, vizează sprijinirea a cel puțin 300 de întreprinderi în eforturile lor de a-și crea, dezvolta, extinde sau internaționaliza afacerile, dintre care cel puțin 50% vor putea profita de noile oportunități în sectoare cu potențial ridicat de creștere, iar 80% vor acoperi zonele rurale.
- **Credite avantajoase pentru fermieri**
De la lansarea programului „Livada Moldovei” în 2016, peste 530 de agenți economici au primit credite în condiții avantajoase în valoare de 92 de milioane de euro. Doar în 2023, au fost acordate credite de cca 16,5 milioane de euro, care au finanțat 109 inițiative ale agricultorilor din Republica Moldova. În acest an, au fost extinse criteriile de eligibilitate de la sectorul horticola la întreg sectorul agroalimentar. Astfel, începând cu 2024, oamenii de afaceri din ramuri cum ar fi horticultura, viticultura, zootehnia, acvacultura și producția piscicolă, turism, apicultura și sectorul de culturi cerealiere vor putea accesa finanțări pentru dezvoltarea afacerilor în condiții mai accesibile – termen de creditare de până la zece ani, perioadă de grație de patru ani, dobândă și plafon financiar atractive. Pentru dezvoltarea afacerilor mai sunt disponibile alte 28 de milioane euro.
- **Creăm oportunități, legăm comunități. Drumuri europene și siguranță rutieră sporită**
Republica Moldova poate construi drumuri cu bani din bugetul Mecanismului pentru interconectarea Europei. Acest instrument are la dispoziție 26 de miliarde de euro în perioada anilor 2021 – 2027, pentru proiecte de infrastructură de transport, energetică și digitală. Moldova este prima țară din afara UE care a devenit parte a acestui mecanism. Spre deosebire de statele membre UE, Republica Moldova va fi scutită de propria contribuție financiară necesară pentru a accesa fonduri în cadrul mecanismului.
În 2023, au fost semnate trei acorduri între Republica Moldova și România privind construcția a trei poduri peste Prut. Mai multe segmente de drum renovate cu suportul UE și al partenerilor de dezvoltare, au fost lansate pe parcursul anului. În ultimii zece ani, UE, BEI și BERD au investit peste un miliard de euro în modernizarea a peste 900 de km de drum și căi ferate.
- **Siguranță sporită pentru cetățeni. Republica Moldova a devenit parte a rețelei europene de salvatori.** După ce a beneficiat de sprijinul deplin al țărilor membre UE în contextul multiplelor crize generate de pandemia COVID-19 și războiul de agresiune al Rusiei din

Ucraina, Moldovei i s-a conferit statutul de membru al Mecanismului de protecție civilă al UE. Acordul semnat în toamna anului 2023 va intra în deplină în vigoare la 1 ianuarie 2024. Pe parcursul anului, 30 de spitale din țară au primit 36 de generatoare în valoare de 2,8 milioane de euro prin intermediul Mecanismului de Protecție Civilă. De la declanșarea războiului, Republica Moldova a primit 80 de generatoare, în valoare de 3,8 milioane de euro. Valoarea ajutorului umanitar primit până acum a depășit suma de 48 de milioane de euro.

- **Protejăm identitatea culturală a Republicii Moldova. Mai multe monumente de arhitectură, renovate**

Obiective emblematic ale patrimoniului cultural își păstrează autenticitatea grație sprijinului Uniunii Europene. Cel puțin 6,4 milioane de euro au fost investite în conservarea patrimoniului cultural. Lucrările Cetății Soroca au fost estimate la 3,2 milioane de euro, care au inclus consolidarea pereților fortăreței, a celor 12 cazemate și a teraselor. Tot în 2023, au început lucrările de conservare pentru clădirea Circului din Chișinău (1,8 milioane de euro) și s-au încheiat lucrările de conservare a Cetății Tighina (1,4 milioane de euro). Alte 10 monumente de pe ambele maluri ale Nistrului, alături de Cetatea Tighina și Circul din Chișinău, au fost reabilitate prin programul „Măsuri de Promovare a Încrederii”, finanțat de Uniunea Europeană și implementat de PNUD.

- **Media mai sustenabilă, cu suportul UE.** Instituțiile media și jurnaliștii din Republica Moldova au beneficiat de granturi, mentorat și instruire, menite să impulsioneze dezvoltarea unei media independente, capabile să livreze informații veridice și de înaltă calitate pentru cetățenii săi. Peste 9 milioane de euro au fost investiți în media independentă, combaterea dezinformării și securitate cibernetică. Cca 40 de instituții media au beneficiat de suportul Uniunii Europene.
- **Suportul SUA cu 80 de milioane USD pentru compensații destinate consumatorilor vulnerabili.** Suportul acordat de SUA pentru compensații în Republica Moldova constă într-un angajament financiar de 80 de milioane USD. Acest sprijin reprezintă o parte semnificativă din eforturile internaționale de a ajuta Moldova să facă față crizei energetice prin acoperirea costurilor pentru consumatorii vulnerabili în perioada rece. Prin această contribuție generoasă, SUA direct populația Moldovei întră să rămână fără această resursă vitală în timpul iernii. Acest tip de asistență externă esențial pentru menținerea stabilității sociale în contextul unei crize energetice regionale.
- Statele Unite au donat Republicii Moldova un total **de 53 de generatoare electrice în valoare de 1,3 milioane USD**, distribuite către spitalele din întreaga țară și către instituții precum Moldelectrica, Apa Canal, Termoelectrica și CET NORD. Această inițiativă a avut ca scop atenuarea crizei energetice și consolidarea sectorului energetic al Moldovei. Impactul pentru populație a fost unul semnificativ, deoarece aceste generatoare au asigurat continuitatea serviciilor vitale în situații de criză, ele au contribuit la menținerea funcționării neîntrerupte a spitalelor, la furnizarea apei potabile și la mentenanța sistemelor de încălzire în orașele mari ale Moldovei, sporind astfel reziliența și capacitatea de răspuns a țării în fața provocărilor energetice.
- Grație proiectelor de asistență externă au fost valorificate mijloace financiare în sumă circa 800 milioane lei pentru **finalizarea lucrărilor de reabilitare/construcție a 76,03 km de drumuri.**

- Reabilitarea și construcția drumurilor au un impact semnificativ asupra sectorului infrastructurii și al cetățenilor, contribuind la modernizarea rețelei rutiere, îmbunătățind siguranța și eficiența transportului, facilitând astfel conectivitatea regională și creșterea economică locală.
- Proiectul „**Restructurarea Căilor Ferate din Republica Moldova**”, finanțat de Uniunea Europeană, Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD), Banca Europeană de Investiții (BEI), ce are ca scop reabilitarea infrastructurii feroviare și modernizarea materialului rulant pentru a crește eficiența și fiabilitatea transportului feroviar în Republica Moldova, a adus beneficii semnificative, inclusiv: economii de combustibil și îmbunătățiri în performanța operativă a locomotivelor. De asemenea, reabilitarea infrastructurii feroviare a contribuit la: reducerea duratei călătoriilor feroviare, creșterea competitivității transportului feroviar și crearea de locuri de muncă în Republica Moldova.
- Cu suportul Uniunii Europene, prin intermediul Băncii Europene de Investiții (BEI), Unitatea de implementare a proiectului Livada Moldovei oferă asistență sub formă de credite și consultanță în elaborarea proiectelor investiționale. Pe parcursul anului 2023, au fost **finanțate 93 proiecte investiționale din sectorul horticola** al Republicii Moldova, cele mai mari proiecte finanțate, printre ele fiind (i) CASTEL MIMI SRL - 1,795,000.00 euro pentru investiții în dezvoltarea turismului vitivinicola rural; (ii) Combinatul de vinuri Cricova SA - 1,090,000.00 euro pentru extinderea plantației de viță-de-vie cu 51 ha, cu soiuri tehnici Glera și Chardonnay; (iii) IGAN GRUP SRL - 1,832,199.00 euro investiți în construcția fabricii de prelucrare și ambalarea produselor agricole, cu depozit frigorific în comuna Dobrogea Veche; (iv) SALVIANA SRL - 1,176,047.00 euro investiți în construcția depozitului frigorific pentru produse agricole cu sală de sortare (1715 t.), (v) FRUCTOGARDENO SRL - 864,051.00 euro investiți în înființarea plantațiilor multianuale cu suprafața de 17,82 ha și instalarea sistemului de suport și sistemului de protecție antigrindină pentru livezile plantate pentru 17 ha, inclusiv sistem de irigare prin picurare a livezilor și în rod, pentru 22 ha; (vi) BAVASCO C SRL - 996,645.00 euro investiți în extinderea infrastructurii de irigare din s. Caplani și modernizarea procesului agro-tehnologic de prelucrare și întreținere a plantațiilor horticoale; (vii) NOVA PLUM FRUCT SRL – 702,00 mii euro pentru investiții în domeniul post-recoltare, construcția unui depozit frigorific cu capacitatea de 2,6 tone.
- O activitate cu impact major atât pentru sectorul agricol, cât și pentru economia țării o constituie construcția **Unității de procesare a sub-produselor de origine animală nedestinate consumului uman** (UPSOA). Anul 2023 a fost dedicat obținerii documentației și permisiunilor necesare (evaluarea impactului asupra mediului, obținerea Acordului de Mediu, Certificatului de Urbanism pentru proiectare etc, desfășurarea instruirilor pentru agenții economici din domeniul zootehnic, precum și instruirii pentru inspectorii ANSA). De asemenea, în anul 2023 a fost selectată compania care va proiecta și construi UPSOA. Activitățile de proiectare și construcție au fost planificate pentru anul 2024.
- În total, pe parcursul anului 2023, Agenția pentru Dezvoltarea și Modernizarea Agriculturii a acordat finanțări pentru **394 de producători agricoli din Republica Moldova în valoare cumulativă de 437.16 mln lei** prin intermediul celor șapte Programe/Proiecte de finanțare în curs de implementare.

- Au fost lansate activitățile de **creare a infrastructurii de gestionare a deșeurilor** în trei regiuni de management al deșeurilor (Regiunea nr. 1 care cuprinde raioanele Cahul, Cantemir, Taraclia, Vulcănești, Ceadăr-Lunga și Comrat, Regiunea nr. 5 care cuprinde raioanele Ungheni, Călărași și Nisporeni și Regiunea nr. 8 care cuprinde raioanele Edineț, Briceni, Ocnîța și Dondușeni) în cadrul proiectului „Deșeuri solide în Republica Moldova” finanțat de BERD și BEI.
- **Îmbunătățirea infrastructurii instituțiilor medicale și crearea condițiilor mai bune pentru beneficiari.** În anul 2023 au fost lansate două rețele mari, la nivel național, menite să extindă accesul pacienților la servicii medicale de calitate:
 - **organizarea Serviciului național de asistență medicală în cazul accidentelor vasculare cerebrale (AVC)**, care presupune crearea a 13 centre pentru pacienții care au suferit un accident vascular cerebral. Către finele anului 2023, șase dintre cele 13 centre și-au inițiat activitatea. Aceste centre vor oferi o gamă largă de servicii medicale pacienților cu AVC, inclusiv evaluarea rapidă a stării de sănătate, investigații, tratament eficient, servicii de reabilitare, cu acest scop fiind procurate opt tomografe computerizate, dintre care unul cu inteligență artificială;
 - lansarea rețelei de colposcopie, compusă din 12 cabinete asigurate cu echipamentele necesare, pentru depistarea timpurie a leziunilor pre-canceroase și cancerului de col uterin.Totodată, au fost fortificate capacitățile a 9 Centre perinatale prin echiparea sălilor chirurgicale, săli de naștere și de terapie intensivă cu un buget total de 2.4 milioane dolari, pentru ca fiecare viitoare mămică în această țară să fie sigură că nașterea va avea loc în cele mai bune condiții; astfel, s-a reușit scăderea indicatorului mortalității materne de 5,3 ori, înregistrând doar 3 cazuri în anul 2023, acesta fiind cel mai bun indicator înregistrat în Republica Moldova în ultimii ani. La fel, a fost inaugurată cea mai mare Unitate Primiri Urgente din țară la Institutul de Medicină Urgentă, cu o suprafață de circa două mii de metri pătrați, construită conform standardelor internaționale, în cadrul căreia va fi acordată asistență în cazul urgențelor medicochirurgicale, persoanelor transportate la IMU cu ambulanța sau transferate din alte instituții medicale din țară.
- **Dezvoltarea capacităților de diagnostic și tratament prin dotarea instituțiilor medicosanitare publice cu dispozitive medicale de performanță.** Începând cu anul 2023, pacienții și personalul medical beneficiază de siguranță sporită, datorită dotării tuturor instituțiilor medicale din țară cu *127 de generatoare electrice*, în sumă totală de circa cinci milioane de euro, echivalentul a 97,5 milioane de lei, datorită cărora instituțiile vor fi și mai pregătite să ofere pacienților critici acces neîntrerupt la servicii medicale în cazul unor eventuale întreruperi de energie electrică; și *40 de stații de producere a oxigenului medical*, în sumă totală de aproximativ 86 de milioane de lei, fiind astfel eliminată modalitatea periculoasă de utilizare a buteliilor cu oxigen, practică anterior. Au fost modernizate instituțiile medico-sanitare publice din țară prin procurarea echipamentelor și dispozitivelor medicale: 12 tomografe computerizate, în sumă totală de: cca 140,1 milioane lei; A fost instalat și pus în funcțiune un accelerator liniar pentru tratament radio-terapeutic, în valoare de 1.200.000 euro; puse în funcțiune două mamografe digitale cu tomosinteză (în cadrul IMSP Institutul Oncologic și IMSP SC Bălți) care activează în prezent în regim de conectare digitală; s-au achiziționat 2 Sisteme de angiografie în sumă de cca 30

milioane lei; au fost achiziționate 4 rezonanțe magnetice în sumă de 119,5 mil lei, care urmează a fi instalate până la finele lunii august 2024; a fost realizată dotarea medicinei primare cu peste 1200 computere și accesorii de circa 1 milion de dolari.

- În cadrul proiectului Reabilitarea și modernizarea birourilor vamale de frontieră de la granița România-Moldova, finanțat de UE în cadrul **Programului Operațional Comun România-RM 2014-2020**, cofinanțat de Guvernul RM și României, au fost reabilite **posturile vamale Albița-Leușeni, Sculeni-Sculeni și Giurgiulești-Giurgiulești**. În cadrul aceluiași Program alte rezultate majore atinse țin de:
 - proiectul SMURD-2, cu un buget total de 10 milioane de euro, a avut un impact semnificativ în consolidarea capacităților de intervenție în situații de urgență la nivel transfrontalier. Proiectul a inclus **construcția a patru heliporturi pentru elicoptere SMURD în preajma a patru spitale din municipiile Chișinău, Bălți și Cahul, reconstrucția a două puncte de operare SMURD la Ungheni și Cantemir**, achiziționarea a 14 autospeciale specifice misiunilor SMURD, dar și construcția a doua Unități de Primiri Urgențe la Chișinău și Bălți. Datorită proiectului SMURD, demarat în Republica Moldova în 2014, s-au desfășurat peste 13 000 de intervenții terestre și 125 aero-medicale.
 - proiectul „Cooperarea regională pentru prevenirea și combaterea criminalității transfrontaliere România-Moldova” (THOR), în valoare de 12,5 milioane de euro, a contribuit la reabilitarea stațiilor de poliție și instruirea personalului de poliție în combaterea criminalității transfrontaliere. Reconstrucția a patru sectoare de frontieră, renovarea a **10 sectoare de poliție și construirea unui nou sediu pentru trei unități operative ale Inspectoratului Național de Investigații din Republica Moldova** sunt doar câteva dintre rezultatele notabile ale acestui proiect. Astfel, au fost consolidate capacitățile instituționale ale poliției, conducând la o mai bună coordonare a acțiunilor împotriva criminalității transfrontaliere și la o creștere a eficienței operațiunilor desfășurate pentru asigurarea securității în regiune.
 - proiectul transfrontalier „Infrastructura de comunicații” (COMINF), cu un buget de 7,5 milioane de euro, Republica Moldova și România au asigurate un **sistem integrat de comunicații prin achiziționarea a patru centre de comunicații mobile, înființarea Centrului de Cooperare Polițienească Transfrontalieră din Lipcani, precum și modernizarea infrastructurii de comunicații între cele două țări**, facilitând un schimb rapid de informații cu o capacitate de transmisie de cel puțin 5 Gbps.

Anexa 1: Asistența externă acordată de către partenerii externi de dezvoltare în anul 2023

Partenerul extern de dezvoltare	Debursări (mil)	Valuta	Debursări (mil. EUR)	Rata medie de schimb (BNM)
FMI	219,0	USD	200,1	18,1639
Comisia Europeană	344,1	EUR	344,1	19,6455
BEI	24,3	EUR	24,6	19,6455
BERD	233,5	EUR	329,0	19,6455
Banca Mondială	283,0	USD	261,3	18,1639
BDCE	11,7	EUR	11,6	19,6455
ONU	128,9	USD	118,1	19,6455
Liechtenstein Development Service (LED)	1,0	EUR	1,0	19,6455
AFD	58,6	EUR	58,6	19,6455
SUA	165,2	USD	152,7	18,1639
Germania	19,9	EUR	19,9	19,6455
Suedia	494,0	SEK	62,0	1,7135
Elveția (SDC)	32,9	USD	20,7	18,1639
Cehia	154,0	CZK	6,4	0,8189
Japonia	17,7	JPY	94,0	12,9759
România	295,2	RON	59,8	3,9722
Slovenia	0,2	EUR	0,6	19,6455
Norvegia	2,5	NOK	0,2	1,7228
Slovacia	1,4	EUR	1,4	19,6455

Lituania	1,5	EUR	1,5	19,6455
Estonia	0,6	EUR	0,6	19,6455
Total			1 768,3	

Sursa: compilat de către Cancelaria de Stat în baza datelor oferite de partenerii externi de dezvoltare

Anexa nr.2: INFORMAȚIE PRIVIND ACORDURILE DE GRANT ȘI ÎMPRUMUTURI EXTERNE SEMNATE ÎN ANUL 2023 (PER DONATORI/CREDITORI)

Partener extern de dezvoltare	Acord de grant / Împrumut semnat	Valoarea conform Acordului	Data semnării
Guvernul Elveției	Memorandumul de Înțelegere dintre Ministerul Sănătății al Republicii Moldova și Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare cu privire la a treia fază al Proiectului “Suport pentru reforma serviciilor de sănătate mintală în Republica Moldova (MENSANA)”.	5,7 mil. EUR	20.04.2024
Guvernul Republicii Federale Germania	Înțelegere întocmită prin schimb de note dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Republicii Federale Germania privind cooperarea tehnică pentru finanțarea proiectelor „Promovarea angajabilității tinerilor în Moldova”, „Eficiență energetică și energii regenerabile pentru Moldova”, „Administrație publică atractivă și eficientă pentru Moldova”.	14,8 mil. EUR	18.12.2023
	Înțelegere întocmită prin schimb de note, dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Republicii Federale Germania privind cooperarea financiară („Producerea de energie ecologică și eficiența energetică” și „Alimentarea cu apă și evacuarea apelor uzate în raionul Cahul II”).	48,7 mil. EUR	26.05.2023
	Înțelegere, întocmită prin schimb de note, dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Republicii Federale Germania privind cooperarea tehnică pentru finanțarea proiectului „Suport comunităților moldovenești în găzduirea refugiaților ucraineni în Republica Moldova”	3,0 mil. EUR	2023
	Mijloace suplimentare proiectelor „Întreprinderi și comune puternice pentru Moldova”, „Combaterea și prevenirea corupției”, „Consilierea politică a Republicii Moldova”.	7,4 mil. EUR	07.03.2023

	Mijloace suplimentare proiectelor „Întreprinderi și comune puternice pentru Moldova”, „Consilierea politică a Republicii Moldova”, „Fondul de Studii și Specialiști”	5,5 mil. EUR	03.07.2023
	Memorandumul de înțelegere cu Agenția Franceză pentru Dezvoltare și Banca Germană de Dezvoltare KfW privind cooperarea în sectorul eficienței energetice a clădirilor publice		22.10.2023
Bank Gospodarstwa Krajowego (Polonia)	Acordul de împrumut dintre Guvernul Republicii Moldova și Bank Gospodarstwa Krajowego (Polonia) pentru susținerea dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii prin intermediul Instituției Publice Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului Ministerului Dezvoltării Economice și Digitalizării - Bank Gospodarstwa Krajowego (Polonia).	5,0 mil. EUR	19.12.2023
Comisia Europeană	Acordul de finanțare dintre Republica Moldova, Comisia Europeană și Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației al României pentru Programul Interreg VI-A NEXT România – Republica Moldova 2021-2027.	77,3 mil. EUR	11.08.2023
	Acordul de finanțare dintre Republica Moldova, Comisia Europeană și Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației al României pentru Programul Interreg VI-B NEXT Bazinul Mării Negre 2021-2027.	65,0 mil. EUR	11.08.2023
	Acordul de finanțare dintre Republica Moldova, Comisia Europeană și Oficiul Prim-ministrului Ungariei pentru Interreg IV-B Programul Regiunii Dunărea 2021-2027.	215,0 mil. EUR	11.08.2023
	Acordul de Finanțare dintre Republica Moldova și Comisia Europeană privind Programul „UE pentru reziliență și guvernanță”.	40,0 mil. EUR	11.05.2023
	Addendumul la Acordul de facilitare de împrumut dintre Republica Moldova, Uniunea Europeană și Banca Națională a Moldovei privind asistența macrofinanciară pentru Republica Moldova.	100,0 mil. EUR	22.06.2023
	Addendumul la Memorandumul de înțelegere dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană privind asistența macrofinanciară pentru Republica Moldova	145,0 mil. EUR	22.06.2023

	Addendumul la Acordul de facilitate de împrumut dintre Republica Moldova, Uniunea Europeană și Banca Națională a Moldovei privind asistența macrofinanciară pentru Republica Moldova.	45,0 mil. EUR	22.06. 2023
	Amendamentul nr. 2 la Acordul de finanțare dintre Guvernul Republicii Moldova și Comisia Europeană privind Contractul de consolidare a statului și rezilienței pentru Republica Moldova, semnat la Bruxelles la 15 decembrie 2021.	105,0 mil. EUR	11.10. 2023
	Amendamentul nr. 2 la Acordul de finanțare dintre Guvernul Republicii Moldova și Uniunea Europeană privind dezvoltarea zonelor rurale în Republica Moldova, semnat la Chișinău la 21 iulie 2017.		14.08. 2023
	Acordul dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană privind participarea Republicii Moldova la Programul „FISCALIS”.		07.02. 2023
	Acordul dintre Republica Moldova și UE privind participarea Republicii Moldova la Programul UE de cooperare în domeniul vamal „Vama”.		07.02. 2023.
Banca Europeană de Investiții (BEI)	Amendament la Contractul de finanțare dintre Republica Moldova și Banca Europeană de Investiții privind implementarea Proiectului „Deșeuri solide în Republica Moldova” și la Contractul de finanțare dintre Republica Moldova și Banca Europeană de Investiții privind interconectarea electrică Moldova – România		23.03. 2023
	Contractul de finanțare dintre Republica Moldova și Banca Europeană de Investiții „EFSD + Fereastra dedicată investiției 1	41,2 mil.EUR	15.12. 2023
	Amendamentului nr.4, întocmit prin schimb de scrisori, la Contractul de finanțare dintre Republica Moldova și Banca Europeană de Investiții în vederea implementării Proiectului „Livada Moldovei” și Amendamentului nr.3, întocmit prin schimb de scrisori, la Contractul de finanțare dintre Republica Moldova și Banca Europeană de Investiții pentru realizarea lucrărilor de construcție și reabilitare a drumurilor		16.05. 2023
	Amendamentului nr.5 la Contractul de finanțare dintre Republica Moldova și Banca Europeană de Investiții în vederea implementării Proiectului		13.11. 2023

	„Livada Moldovei” și a Amendamentului nr.4 la Scrisoarea de însoțire asupra acestui contract		
	Contractul de finanțare dintre Republica Moldova și Banca Europeană de Investiții „EFSD+ Fereastra Dedicată Investiției 1”	41,205 mil euro	15.12. 2023
BERD	Acordul de împrumut dintre Republica Moldova și Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare privind realizarea Proiectului „Deșeuri solide în Republica Moldova”.	25,0 mil. EUR	04.01. 2023
	Acordul de grant dintre Republica Moldova și Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare privind finanțarea proiectelor investiționale orientate spre dezvoltarea infrastructurii în domeniul managementului deșeurilor solide, în vederea realizării proiectului „Deșeuri solide în Republica Moldova”.	5,6 mil. EUR	30.03. 2023
	Acordul de modificare Nr.1 la Acordul de împrumut dintre Republica Moldova și Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare în vederea realizării proiectului „Securitatea furnizării gazelor naturale”.	165,0 mil. EUR	13.10. 2023
	Acordul de împrumut „RLF – Răspuns de urgență – Căile Ferate din Moldova” dintre Republica Moldova, Î.S. „Calea Ferată din Moldova” și Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare.	23,0 mil.EUR	27.06. 2023
	Acordul de grant „RLF – Răspuns de urgență – Căile Ferate din Moldova” dintre Republica Moldova, Î.S. „Calea Ferată din Moldova” și Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare.	19,59 mil. EUR	27.06. 2023
	Acordul de grant dintre Republica Moldova și Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare în vederea realizării proiectului „Securitatea furnizării gazelor naturale”	34,0 mil. EUR	13.10. 2023
	Acordul de grant dintre Ministerul Mediului al Republicii Moldova și Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare privind finanțarea asistenței tehnice, în vederea realizării Proiectului "Deșeuri solide în Republica Moldova".	0,6 mil EUR	20.12. 2023
BIRD	Acordul de împrumut dintre Republica Moldova și Banca Internațională pentru Reconstrucție și	50.1 mil. EUR	05.06. 2023

	Dezvoltare pentru realizarea proiectului „Investiții pentru Guvernanță, Creștere și Reziliență în Agricultură (AGGRI)”.		
	Acordul de finanțare dintre Republica Moldova și Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare în vederea realizării Programului „Moldova, măsuri în situație de urgență, reziliență și competitivitate. Operațiunea de politici de dezvoltare 2”.	92.1 mil. EUR (împrumut) 25,0 mil. USD (grant/suport bugetar) echivalent cu 23.1 mil. EUR	09.06.2023
	Acordul de grant al Fondului fiduciar multidonator dintre Republica Moldova și Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare și Asociația Internațională pentru Dezvoltare în vederea cofinanțării Programului „Moldova, măsuri în situație de urgență, reziliență și competitivitate. Operațiunea de politici de dezvoltare 2”.	9,3 mil. USD (suport bugetar) echivalent cu 8,5 mil. EUR	12.06.2023
	Acordul de grant al Fondului fiduciar multidonator pentru cofinanțarea suplimentară a Programului „Moldova, măsuri în situație de urgență, reziliență și competitivitate. Operațiunea de politici de dezvoltare 2” dintre Republica Moldova și Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare și Asociația Internațională pentru Dezvoltare.	88,3 mil. USD (suport bugetar) echivalent cu 81.7 mil. EUR	09.08.2023
	Acordul de împrumut dintre Republica Moldova și Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare pentru Proiectul Îmbunătățirea Calității Educației.	36,5 mil. EUR și 10,0 mil. USD echivalent cu 9,2 mil. EUR	30.06.2023
	Acordul de grant al Fondului fiduciar cu donatori multipli al Parteneriatului pentru învățarea timpurie (Proiectul „Îmbunătățirea calității educației”) dintre Republica Moldova și Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare, în calitate de administrator al ELP.	5,0 mil. USD echivalent cu 4,6 mil. EUR	30.06.2023
	Acordul de grant al Parteneriatului Global pentru Educație (Proiectul „Îmbunătățirea calității educației”) dintre Republica Moldova și Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare, în calitate de agent de grant al Parteneriatului Global pentru Educație.	4,8 mil. USD echivalent cu 4,4 mil. EUR	30.06.2023

Guvernul Japoniei	Acordul de împrumut dintre Guvernul Republicii Moldova, reprezentat de Ministerul Finanțelor, și Agenția Japoneză pentru Cooperare Internațională pentru realizarea Programului „Politici de dezvoltare întru redresarea economică”.	13.5 mld. YENI echivalent cu 8,9 mld. EUR	10.07. 2023
Agenția Franceză pentru Dezvoltare	Acordul de facilitare de credit dintre Republicii Moldova și Agenția Franceză pentru Dezvoltare, în vederea implementării reformelor în domeniul energiei și silviculturii.	40 mil. EUR (suport bugetar)	17.10. 2023
Guvernul Statelor Unite ale Americii	Amendamentul Nr. 15 la Acordul de asistență privind obiectivul de dezvoltare între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Statelor Unite ale Americii pentru creștere economică durabilă ancorată în integrarea europeană.	296,8 mil. USD echivalent cu 274,4 mil. EUR	30.06. 2023
	Amendamentul Nr. 14 la Acordul de asistență privind obiectivul de dezvoltare între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Statelor Unite ale Americii pentru consolidarea democrației participative.	9,3 mil USD echivalent cu 8.6 mil EUR	25.09. 2023
	Amendamentul Nr. 16 la Acordul de asistență privind obiectivul de dezvoltare între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Statelor Unite ale Americii pentru creștere economică durabilă ancorată în integrarea europeană.	13,4 mil. USD echivalent cu 12,4 mil. EUR	25.09. 2023
Agenția Fiscală Suedeză/ Agenția Suedeză pentru Dezvoltarea Cooperării Internaționale	Acord de proiect între Serviciul Fiscal de Stat al Republicii Moldova și Agenția Fiscală Suedeză.	2,1 mil. EUR	25.09. 2023
Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei	Acordul-cadru de împrumut dintre Republica Moldova și Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei pentru realizarea proiectului „Construcția Spitalului Regional Bălți”.	86,0 mil. EUR	16.10. 2023
Agenția Fiscală Suedeză	Acord de proiect între Serviciul Fiscal de Stat al Republicii Moldova și Agenția Fiscală Suedeză	2,1 mil. EUR	25.09. 2023

Sursa: compilat de către Cancelaria de Stat în baza datelor oferite de instituții și partenerii externi de dezvoltare

Anexa 3: Documente strategice de cooperare pentru dezvoltare ale partenerilor externi pentru Republica Moldova coordonate pe parcursul anului 2023

<i>Partener extern de dezvoltare</i>	<i>Denumirea documentului strategic</i>
Republica Federală Germania	Protocolul negocierilor inter-guvernamentale din 3 iulie 2023 privind cooperarea pentru dezvoltare (tehnică și financiară)
Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare	Strategia BERD pentru Republica Moldova 2023-2028
Banca Mondială	Cadrul de Parteneriat cu Țara (CPT) pentru perioada 2023-2027

Sursa: compilat de către Cancelaria de Stat în baza datelor oferite de Ministerul Finanțelor și partenerii externi de dezvoltare

Tot în 2023 au avut loc discuții privind noul Program bilateral de dezvoltare și cooperare al Republicii Cehe pentru Republica Moldova. În general, angajamentele Republicii Cehe față de Republica Moldova sunt reflectate în Programul de Cooperare pentru Dezvoltare pentru anii 2018-2023. Prin urmare, discuțiile purtate au vizat semnarea unui nou Program pentru perioada următoare

Anexa 4: Sinteza proiectelor finanțate din surse externe, incluse în bugetul de stat pentru anul 2023 (executat, cheltuieli)

Denumirea proiectului	2023 executat (cheltuieli, mii MDL)
Instituția	
Cancelaria de Stat	151.845,39
Proiectul „Consolidarea democrației în Republica Moldova prin alegeri incluzive și transparente”	689,65
Proiectul „Dezvoltarea capacităților antreprenoriale ale diasporei Republicii Moldova”	
Proiectul „WINET - Comerț și inovație în industria vinului (PBMN 2014-2020)”	
Proiectul „Sprijin pentru guvernanta diasporei, migrației și dezvoltării prin îmbunătățirea cadrelor politic și instituțional”	431,06
Proiectul „Modernizarea Serviciilor Guvernamentale”	69.055,21
Proiectul „Înregistrarea și evaluarea funciară”	81.669,47
Ministerul Finanțelor	24.145,97
Proiectul „Uniunea Europeană pentru Mediu”	705,17
„Proiectul de modernizare a administrării fiscale (TAMP)”	5.050,67

Proiectul „Suport pentru Secretariatul tehnic comun al Programului Operațional Comun România-Republica Moldova”	4.013,77
Proiectul „Suport pentru Programul Transnațional Dunărea”	1.088,77
Proiectul „Reabilitarea și modernizarea posturilor vamale de la frontiera moldo - română”	13.214,03
Programul Uniunii Europene „Orizont Europa” – Programul-cadru pentru cercetare și inovare”	73,56
Ministerul Justiției	10.838,69
Programul de profilaxie și control al infecției HIV/SIDA, al infecțiilor cu transmitere sexuală și al tuberculozei în Moldova	1.655,07
Proiectul „În suportul celor greu accesibili: creșterea accesului și absorbția vaccinării în rândul populației penitenciare din Europa-RISE-Vac”	531,90
Proiectul „VR4React - Reducerea agresivității reactive prin realitatea virtuală”	208,35
Proiectul „Facilitarea integrării socio-profesionale a persoanelor aflate în detenție și post-detenție”	42,09
Programul de profilaxie și control al infecției HIV/SIDA, al infecțiilor cu transmitere sexuală și al tuberculozei în Moldova	2.565,14
Proiectul "Construcția penitenciarului din municipiul Chișinău"	5.836,14
Ministerul Afacerilor Interne	123.996,59
Proiectul „Suport pentru coordonarea implementării Rezoluției 1325 privind femeile, pacea și securitatea”	360,27
Programul Operațional Comun "Bazinul Mării Negre"	1.693,27
Proiectul „Îmbunătățirea infrastructurii de operare a serviciului mobil (SMURD), de pregătire a cadrelor de intervenție în situații de urgență în zona transfrontalieră dintre Republica Moldova și România”	17.133,20
Proiectul „Răspuns comun eficient în situații de urgență transfrontaliere”	29.391,15
Proiectul „Îmbunătățirea capacităților de comunicare bazate pe TIC în zona transfrontalieră a României de Nord-Est-Republica Moldova”	9.940,86
Proiectul „Îmbunătățirea echipamentului pentru stingerea incendiilor”	
Proiectul „Alinierea țărilor politicii europene de vecinătate la Mecanismul de protecție civilă și instrumentele UE prin serii de exerciții (EURO MED)”	994,61
Proiectul „Managementul în siguranța deșeurilor radioactive în Republica Moldova”	592,03
Proiectul „Abordare transfrontalieră integrată pentru o mai bună capacitate de prevenire, gestionare și reacție la situațiile de urgență”	
Proiectul „Creșterea protecției populației în situații de urgență cauzate de dezastre naturale în zona transfrontalieră”	523,71

Proiectul „Îmbunătățirea timpului de reacție pentru situații de urgență în zona transfrontalieră prin renovarea infrastructurii pentru instruirea populației în furnizarea primului ajutor”	
Programul - cadru al UE pentru cercetare și inovare - Orizont 2020	
Proiectul „Programul-cadru al UE Erasmus+ ”	31,94
Proiectul „Infrastructura de comunicații”	39.177,59
Programul - cadru al UE pentru cercetare și inovare - Orizont 2020	217,77
Proiectul „Cooperare regională pentru prevenirea și combaterea criminalității transfrontaliere România-Moldova”	5.105,51
Proiectul „Instalarea sistemului de supraveghere video în zona transfrontalieră”	79,37
Proiectul „Creșterea capacității de cooperare polițienească transfrontalieră în zona lacului Stanca-Costești”	
Proiectul „Îmbunătățirea capacităților Inspectoratului General al Poliției de Frontieră în prevenirea și combaterea migrației ilegale și a traficului de ființe umane”	62,56
Proiectul „Cooperare regională pentru prevenirea și combaterea criminalității transfrontaliere România-Moldova”	14.276,44
Proiectul „Programul-cadru al UE Erasmus+”	63,84
Proiectul „Crime împotriva bunurilor culturale și Siturilor (CrimART)”	1.082,00
Programul Uniunii Europene „Orizont Europa” – Programul-cadru pentru cercetare și inovare	315,40
Proiectul „Protejarea teritoriului european de crimă organizată asupra mediului prin instrumente inteligente de detectare a amenințărilor (PERIVALLON)”	115,83
Proiectul „Cercetare, Inteligență și Tehnologie pentru patrimoniu și securitatea pieței (RITHMS)”	318,33
Proiectul „Protocolul de informații și investigații privind infracțiunile de mediu bazat pe mai multe surse de date (EMERITUS)”	98,68
Proiectul „Consolidarea interceptărilor legale, investigațiilor și informațiilor (POLIICE)”	133,40
Proiectul „Informații de călătorie împotriva criminalității și terorismului (TENACITY)”	153,53
Proiectul „Tehnologii avansate de inteligență artificială versatilă și puncte focale naționale intersectoriale complet operaționale pentru combaterea traficului ilegal de arme de foc (CEASEFIRE)”	148,56
Proiectul „Informații fundamentale necesare investigării dezinformării ilegale (VIGILANT)”	52,65
Proiectul „CPORT - Portal de aplicare a legii în ICCAM (PORT)”	191,88
Proiectul „Dezvoltarea unui concept de patrulare comună de poliție a drumurilor din zona de frontieră Republica Moldova - România”	489,58

Proiectul „Creșterea capacităților profesionale ale personalului implicat în asigurarea și restabilirea ordinii publice în zona transfrontalieră”	775,63
Proiectul „Îmbunătățirea timpului de reacție pentru prevenirea și eliminarea inundațiilor în zona transfrontalieră”	477,00
Ministerul Apărării	4.249,00
Proiectul „Cooperarea cu SUA”	2.208,24
Proiectul „Cooperarea cu NATO”	2.040,76
Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	203.642,72
Proiectul „Competitivitatea întreprinderilor micro, mici și mijlocii (IMMM) (PAC III)”	203.642,72
Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale	1.266.233,21
Proiect de achiziții a locomotivelor și de restructurare a infrastructurii feroviare	399,84
Proiectul „Interconectarea sistemelor electroenergetice ale Republicii Moldova și a României prin stația Back-to-Back și LEA 400 kV”Vulcănești - Chișinău	
Proiectul „Îmbunătățirea infrastructurii de apă în Moldova Centrală”	11.444,24
Proiectul „Industrii creative pentru noile economii urbane în regiunea Dunării (CINEMA)”	142,73
Proiectul „Asistența tehnică și financiară nerambursabilă acordată Republicii Moldova de către România”	117.243,52
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic	2.540,15
Proiectul „Îmbunătățirea eficienței sectorului de alimentare centralizată cu energie termică (SACET II/ DHEIP)”	1.529,87
Proiectul „Program Inovațional "Tehnologii Curate pentru întreprinderile mici și mijlocii și Start-ups"	220,76
Proiectul de susținere a Programului în sectorul drumurilor	961.823,89
Proiectul „Reabilitarea drumurilor locale”	157.122,48
Proiectul „Programul de asistență tehnică și financiară acordată de Guvernul României pentru instituțiile preșcolare din Republica Moldova”	3.079,76
Proiectul „Securitatea aprovizionării cu apă și canalizare în Moldova”	8.340,55
Proiectul „Construcția locuințelor sociale II”	2.345,43
Proiectul „Construcția locuințelor sociale III”	
Proiectul „Modernizarea sistemului termoenergetic al municipiului Bălți”	
Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare	310.582,27
Programul - cadru al UE pentru cercetare și inovare - Orizont 2020	
Proiectul „Programul de reziliență rurală (IFAD VII)”	100.176,49
Proiectul „Îmbunătățirea capacităților pentru transformarea zonei rurale (IFAD VIII)”	11.418,45

Proiectul „Agricultura Competitivă”	33.091,03
Proiectul „Suport pentru cooperarea științifică și tehnică”	16,10
Proiectul „Livada Moldovei”	21.624,27
Proiectul „Agricultura Competitivă”	7.852,76
Proiectul „Abordarea LEADER pentru prosperitatea rurală în Moldova”	270,83
Proiectul „Modernizarea mașinilor și echipamentelor agricole”	136.132,35
Ministerul Mediului	9.310,71
Proiectul „Deșeuri solide în Republica Moldova”	
Proiectul „Sistemul integrat de management pentru conservarea și utilizarea durabilă a biodiversității și partajării echitabile a beneficiilor rezultate din utilizarea resurselor genetice”	1.755,46
Proiectul „Pregătirea celei de-a cincea comunicări naționale în cadrul Convenției - cadru a Organizației Națiunilor Unite privind schimbările climatice”	605,00
Proiectul „Suport în procesul port-ratificare a Convenției Minamata în Republica Moldova prin consolidarea capacităților de eliminare și reducerea riscurilor asociate cu mercurul”	1.243,64
Proiectul „Conservarea și gestionarea durabilă a zonelor umede cu accent pe zone cu valoare naturală ridicată din bazinul râului Prut”	186,49
Proiectul „Planul de management pentru eliminarea eșalonată a HCFC (hidroclorfluorocarburilor), faza III”	391,08
Proiectul „Activități de pregătire a rapoartelor bienale de transparență (BTR) conform Convenției - cadru a ONU privind schimbările climatice (UNFCCC)”	4.235,43
Proiectul „Cadrul de implementare a biosecurității pentru managementul resurselor biologice în Moldova”	596,08
Proiectul „Protocolul de informații și investigații privind infracțiunile de mediu bazat pe mai multe surse de date (EMERITUS)”	270,63
Proiectul „Transferul de cunoștințe în domeniul silviculturii și sporirea folosirii sustenabile a resurselor naturale”	26,90
Ministerul Educației și Cercetării	132.272,28
Proiectul de Reformă a Educației din Moldova	
Proiectul „Suport pentru cooperarea științifică și tehnică”	
Programul Operațional Comun „Bazinul Mării Negre”	
Programul - cadru al UE pentru cercetare și inovare - Orizont 2020	388,78
Proiectul „Învățământul superior”	131.666,16
Proiectul „Asistență tehnică și financiară nerambursabilă acordată Republicii Moldova de către România”	
Proiectul „Programul - cadru al UE Erasmus+”	217,34
Ministerul Culturii	19.527,29
Proiectul „Istoria și muzica-valori care ne unesc”	19.285,61

Programul Operațional Comun „Bazinul Marii Negre”	17,00
Proiectul „Programe de Participare a Comisiei Naționale pentru UNESCO”	224,68
Ministerul Muncii și Protecției Sociale	100.157,24
Proiectul „Acordarea asistenței tehnice pentru consolidarea sistemului de protecție a copilului, inclusiv serviciilor sociale”	100.157,24
Ministerul Sănătății	564.164,48
Proiectul „Asigurarea cu ambulanțe”	
Proiectul „Răspuns de urgență la COVID -19”	137.513,21
Proiectul „Finanțarea adițională pentru Proiectul „Răspuns de urgență la COVID-19”	78.725,04
Programul de consolidare a sistemului medical	
Proiectul „Programul de grant pentru proiectele securității umanitare (KUSANONE)”	952,69
Programul de profilaxie și control al infecției HIV/SIDA, al infecțiilor cu transmitere sexuală și al tuberculozei în Moldova	156.438,02
Proiectul de susținere a Consiliului Nașional de Coordonare TB/SIDA	978,97
Proiectul „Rețea transfrontalieră pentru dezvoltarea cercetării privind prevenția și controlul hepatitei virale E, spre o sănătate globală”	
Proiectul „Îmbunătățirea infrastructurii de operare a serviciului mobil (SMURD), de pregătire cadrelor de intervenție în situații de urgență în zona transfrontalieră dintre Republica Moldova și România”	5.499,06
Proiectul „Răspuns de urgență la COVID-19 și suport pentru întreprinderile micro, mici și mijlocii”	188.190,04
Ministerul Energiei	10.706,39
Proiectul de dezvoltare al sistemului electroenergetic	4.514,00
Proiectul „Îmbunătățirea eficienței sectorului de alimentare centralizată cu energie termică (SACET II/ DHEIP)”	1.549,30
Proiectul „Consolidarea capacității de producție locală a sistemelor solare de energie termică în Republica Moldova”	
Proiectul „Program Inovațional "Tehnologii Curate pentru întreprinderile mici și mijlocii și Start-ups"	4.643,10
Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova	126,10
Proiectul „Consolidarea sistemului statistic național”	126,10
Agencia Națională pentru Cercetare și Dezvoltare	1.387,78
Proiectul „Suport pentru cooperarea științifică și tehnică”	23,76
Programul - cadru al UE pentru cercetare și inovare - Orizont 2020	1.364,02
Agencia de Investiții	596,93
Proiectul "WINET - Comerț și inovație în industria vinului (PBMN 2014-2020)"	596,93
Comisia Electorală Centrală	1.094,13

Proiectul „Consolidarea democrației în Republica Moldova prin alegeri incluzive și transparente”	1.094,13
Serviciul de Protecție și Pază de Stat	1.167,93
Programul - cadru al UE pentru cercetare și inovare - Orizont 2020	1.167,93
Academia de Științe a Moldovei	663,82
Proiectul „Programul Cadru 7”	21,40
Programul - cadru al UE pentru cercetare și inovare - Orizont 2020	642,42
Fondul de Dezvoltare Durabilă Moldova	7.601,66
Proiectul „Tranziția la agricultură performantă”	7.601,66
TOTAL	2.948.443,13

Sursa: compilat de către Cancelaria de Stat în baza datelor oferite de către Ministerul Finanțelor

Anexa 5: Lista instituțiilor beneficiare de asistență externă, în anul 2023

Beneficiar	Nr. Proiecte de asistență financiară	Valoarea asistenței financiare, mil. EUR	Suma debursată cumulativ, mil. EUR	Suma debursată anul 2023, mil. EUR	Nr. Proiecte de asistență tehnică	Valoarea asistenței tehnice externe, mil. EUR
Cancelaria de Stat	2	0,25	0,12	0,12	17	54,65
Total	2	0,25	0,12	0,12	17	54,65
Ministerul Afacerilor Interne	68	96,31	11,79	7,29	52	51,97
Total	68	96,31	11,79	7,29	52	51,97
Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare	6	232,15	147,01	20,69	1	0,1
Total	6	232,15	147,01	20,69	1	0,1
Ministerul Apărării	7	88,7	-	-	-	-
Total	7	88,7	-	-	-	-
Ministerul Culturii	1	0,78	0,61	0,11	-	-
Total	1	0,78	0,61	0,11	-	-
Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	12	57,19	13,98	13,26	12	136,02
Total	12	57,19	13,98	13,26	12	136,02
Ministerul Educației și Cercetării	<i>Educație</i>	3	94,03	13,29	49	47,8
	<i>Tineret</i>	2	2,38	1,96	1	1,48
Total	5	96,41	15,25	11,35	50	49,28
Ministerul Finanțelor	3	27,8	19,5	1,04	40	107,25
Total	3	27,8	19,5	1,04	40	107,25
Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale	<i>Construcții și locuințe</i>	1	22,4	13,4	-	-

	<i>Infrastructura de transport</i>	6	626,93	484,2	57,37	-	-
	<i>Transport</i>	5	150,25	58,28	7,39	6	0,81
	<i>Apă și sanitație</i>	1	46,5	0,49	0,42	1	0,69
	<i>Dezvoltare regională</i>	2	67,85	189,8	1,58	-	-
	<i>Urbanism</i>	-	-	-	-	2	-
Total		15	918,93	746,17	66,76	9	1,5
Ministerul Justiției		4	87,6	2,55	0,3	27	253,91
Total		4	87,6	2,55	0,3	27	253,91
Ministerul Mediului		16	93,78	11,58	5,24	11	3,47
Total		16	93,78	11,58	5,24	11	3,47
Ministerul Muncii și Protecției Sociale		7	218,43	218,31	218,31	1	13,49
Total		7	218,43	218,31	218,31	1	13,49
Ministerul Sănătății		24	179,52	147,26	31,44	11	31,69
Total		24	179,52	147,26	31,44	11	31,69
Ministerul Energiei		7	637,91	333,07	116,19	2	2,02
Total		7	637,91	333,07	116,9	2	2,02
Banca Națională a Moldovei		-	-	-	-	6	49,8
Total		-	-	-	-	6	49,8
Biroul Național de Statistică		4	2,99	1,51	1,51	-	-
Total		4	2,99	1,51	1,51	-	-
Consiliul Concurenței		-	-	-	-	3	-
Total		-	-	-	-	3	-
Agencia Națională pentru Cercetare și Dezvoltare		5	0,4	0,004	0,004	-	-
Total		5	0,4	0,004	0,004	-	-
Comisia Națională a Pieții Financiare		1	1,73	1,55	1,55	-	-
Total		1	1,73	1,55	1,55	-	-
Agencia Națională Siguranța Alimentelor		-	-	-	-	6	2,97
Total		-	-	-	-	6	2,97
Agencia Geodezie, Cartografie și Cadastru		-	-	-	-	3	3,27
Total		-	-	-	-	3	3,27
Total General		187	2735,88	1670,26	495,16	251	761,39

Sursa: compilat de către Cancelaria de Stat în baza datelor oferite de către coordonatorii sectoriali

Anexa 6: Informația privind acordarea surselor externe (împrumuturi/granturi) pentru susținerea bugetului de stat în anul 2023

Donator	Încasat		Notă	Programul/Acordului de grant sau împrumut
	Valută			
	mii USD	mii EUR		
Banca Mondială	101.254,70	92.100,00	Împrumut	Acordul de finanțare dintre Republica Moldova și Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare în vederea realizării Programului „Moldova, măsuri în situație de urgență, reziliență și competitivitate. Operațiunea de politici de dezvoltare 2”, ratificat prin Legea nr. 184/2023
	153,19	136,40	Împrumut	Acordul de finanțare dintre Republica Moldova și Asociația Internațională pentru Dezvoltare și a Acordului de împrumut dintre Republica Moldova și Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare în vederea realizării Proiectului de modernizare a administrării fiscale (TAMP), ratificat prin Legea nr. 225/2016
	34.300,00	31.225,50	Grant	Acordul de grant „Fondul fiduciar multidonator pentru cofinanțarea Programului „Moldova, măsuri în situație de urgență, reziliență și competitivitate. Operațiunea de politici de dezvoltare 2” dintre Republica Moldova și Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare și Asociația Internațională pentru Dezvoltare, ratificat prin Legea nr. 166/2023
	88.386,10	81.510,60	Grant	Acordul de grant „Fondul fiduciar multidonator pentru cofinanțarea Programului „Moldova, măsuri în situație de urgență, reziliență și competitivitate. Operațiunea de politici de dezvoltare 2” dintre Republica Moldova și Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare și Asociația Internațională pentru Dezvoltare, ratificat prin Legea nr. 166/2023
Comisia Europeană	43.829,95	40.000,00	Împrumut	Addendumul la Memorandumul de înțelegere dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană privind asistența macrofinanciară pentru Republica Moldova, ratificat prin Legea nr. 232/2023
	53.124,90	50.000,00	Împrumut	Memorandumul de înțelegere dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană privind asistența macrofinanciară pentru Republica Moldova, ratificat prin Legea nr. 193/2022
	34.627,70	32.500,00	Grant	Addendumul la Memorandumul de înțelegere dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană privind asistența macrofinanciară pentru Republica Moldova, ratificat prin Legea nr. 232/2023

GUVERNUL
REPUBLICII
MOLDOVA

	75.725,80	70.000,00	Grant	Amendamentul nr.2 la Acordul de finanțare dintre Guvernul Republicii Moldova și Comisia Europeană privind Contractul de consolidare a statului și rezilienței pentru Republica Moldova, semnat la Bruxelles la 15 decembrie 2021 (semnat la 17 octombrie 2023)
Agenția Franceză pentru Dezvoltare	43.135,90	40.000,00	Împrumut	Acordul de facilitare de credit dintre Republica Moldova și Agenția Franceză pentru Dezvoltare, în sumă de 40 de mil. EUR, ratificat prin Legea nr. 324/2023
Fondul Monetar Internațional	27.755,92	25.851,83	Împrumut	Legea nr. 7/2022 privind atragerea împrumutului de stat extern din partea Fondului Monetar Internațional prin intermediul mecanismului de finanțare extinsă (EFF) și Legea nr. 8/2022 privind atragerea împrumutului de stat extern din partea Fondului Monetar Internațional prin intermediul mecanismului extins de creditare (ECF)
	95.921,59	86.850,19	Împrumut	
	94.169,84	87.420,64	Împrumut	
Banca Europeană de Investiții	3.117,06	2.899,33	Împrumut	Contractul de finanțare dintre Republica Moldova și Banca Europeană de Investiții privind infrastructura feroviară și parcul de material rulant ale Republicii Moldova în sumă de 50 de milioane de euro, semnat la Chișinău la 26 septembrie 2016, ratificat prin Legea nr. 298/2016
	565,49	524,57	Împrumut	
PNUD	15.210,23	14.332,45	Grant	Proiectul „Contribuție la Fondul de Reducere a Vulnerabilității Energetice al Republicii Moldova” cu durata 2022 – 2023, semnat la 12.12.2023
Guvernul Cehiei	895,18	827,11	Grant	Contribuția Republicii Cehe la suplینirea Fondului de reducere a vulnerabilității energetice cu 10 milioane de coroane cehe (anunțat oficial la 29 martie 2023)
Guvernul Letoniei	54,68	50,00	Grant	Contribuția Guvernului Letoniei la suplینirea Fondului de reducere a vulnerabilității energetice cu 50 mii EUR (anunțat oficial în cadrul Platformei de Sprijin al Republicii Moldova, la 17 octombrie 2023)
Agenția Japoneză pentru Cooperare Internațională	89.844,00	89.100,00	Împrumut	Acordului de împrumut dintre Guvernul Republicii Moldova, reprezentat de Ministerul Finanțelor, și Agenția Japoneză pentru Cooperare Internațională pentru realizarea Programului „Politici de dezvoltare întru redresarea economică”, ratificat prin Legea nr. 235/2023
Total	552.872,54	514.882,94	Împrumut	
	249.199,70	230.445,66	Grant	

Sursa: Ministerul Finanțelor